

ПРЕСЛІВ'Я

Вір не вір, а не кажи: "Брешеш".

I

Народився я на світ,
Як їдного рання
Моя ненька забагла
Шпаків на снідання.
А я, хлопець-молодець,
Пожалував мами,
Серед лісу відпитав
Дупло зі шпаками.
В дупло руку — не іде,
Голови не впхаю,
Сюди-туди край дупла —
Та й сам улізаю.
Ходжу голий по дуплі...
Шпаченят до ката!
Я в пазуху й загорнув
Тії шпаченята.
Вилізати б, так не то!..
Я й домудрувався,
Лиш сокиру притащив,
З дупла прорубався.
Гиц із дуба на коня!
Кінь собі брикає,
А сокира моя все
Зад йому рубає.
Нагадався за сім миль,
Назад подивився,
А у коня, як на сміх,
Лиш перед лишився.

Я і взявся йому зад
З верби підправляти,
І підправив, та й заліг
На годинку спати.
А кінь ходить по траві,
І перед пасеться,
А зад росте та й росте,
Аж до неба пнеться.
А для моїх шпаченят
Того було й треба —
Додряпались по вербі
До самого неба.
Пробудився — до шпаків —
Та де вже до ката!..
Аж на небі половив
Свої шпаченята!..
Ото знову до верби!
А верба й пропала,
Бо коняка напаслась
Та й, знать, побрикала.
Щастя тільки, що святі
Не горшки ліпили,
Але якось на той час
Гречку молотили.
Розказав я їм біду,
Випросив полови
Та з полови ізсукав
Мотуз прездоровий.
Вп'яв до неба та й униз!
Мені й горя мало!..
Аж до низу на сім миль
Мотуза не стало.
Згори й кажуть, що скачи!
Але я не хочу,
Що вгорі собі урву,

То внизу надточу.
І спускаюсь собі вниз,
Мало й остається,
Ще б урвати кілька раз,
А мотуз не рветься.
І висів я кілька літ,
Мамина дитина,
І висохла, як дупло,
Уся середина.
А рій якось пролітав
Та туди й забрався,
Наніс меду, щільників,
Розхазяювався.
Наніс меду кілька пуд,
Ну його з бідую!..
Мотуз рветься — я в багно
Чуть не з головою.
А тут якось по багні
І качка ходила,
На чуприну набрела,
Гніздо собі звила.
Яєць много нанесла.
За дітей помовка,
Аж нечистая несе
Голодного вовка.
Та фурнула з голови,
А той завинувся,
Поїв яйця та й на чуб
Хвостом обернувся.
А я за хвіст: "Гуттю-га!"
А вовк налякався
Та як скочить — я і — гоп!
На світ показався!

І ото вже я підріс,
Літ десяток було;
Дід ходив ще без штанів,
А батька й не було.
То, бувало, коли хто
В гості запрошає,
То дід сяде на полу
Та мене й питає:
"А хто ж, сину, піде з нас?"
То я його гладжу:
"Та хто б, — кажу, — не пішов,
Все то їдно, — кажу. —
Або я піду туди,
А ви сидіть, діду;
Або ви собі сидіть,
А я туди піду".
А зимою холодно,
Нічим затопити,
То й питається дідунь:
"Що, сину, робити?"
А що ж, — кажу, — тра комусь
Їхати в дубину!"
То, бувало, й каже дід:
"Хто ж поїде, сину?"
То я й кажу: "Хоч сидіть,
А я не поїду!
Хоч посиджу я за вас,
А ви їдьте, діду!"
То, бувало, й їде дід...
А раз таки, в біса,
Потягнувся вже і я
За дідом до ліса.
Тільки входимо у ліс,
Аж купа ломаччя!
Я сокирою гу-гуп! —

Заєць з-під ломаччя.
А ми собі не страшкі!..
"Гуттю-га!" — на зайця!
Та живенько до ломач —
Аж там сиві яйця.
"Заберімо!" — "Заберім!"
Зважили дрючками,
То насилу що згорнув
У шапку руками.
Ото я їх і приніс,
А в нас на ту пору
Розквоталася свиня,
Квокче коло двору.
"Пійміть, діду!" Дід пійняв,
Посадив на яйця...
То ми мали шість волів,
Як орлів, від зайця.
Зараз таки й запрягли,
Припічок зорали,
То такого ж, кажу, ми
Того хліба мали!..
Що як то вже нам женців
Прийшлося збирати,
То безрукая якась
Сама прийшла жати.
І нажала ж вона нам
Та кіп наскладала,
І стебла вже не було,
А та іще жала.
"А що, сину? — каже дід. —
Треба спогадати,
А де-то ми ті стирти
Будем закладати?"
То, бувало, я сиджу
Та й дідові раджу:

"Адже у нас комин е,
На комині! — кажу. —
На комині як складемо,
То й не тра сушити,
А на печі, як бог дасть,
Будем молотити!"
То, бувало, святий хліб
Аж комин колише!..
Їдна тільки нам біда,
Що вклянулись миші.
А кіт якось на полу
Із дідунем грався,
Від дідуня гиць на піч,
В закутку закрався...
Та як хвостом замахнув —
Жиди б його з'їли! —
То в помийницю стирти
Так і полетіли!

III

А ото вже дід підріс
Та й і одубився;
Після нього через рік
І батько родився.
Та ото вже тра було
Батька мені вчити;
Але зато, як навчив, —
То-то було жити!
Все було у нас їдно:
Здатність і заможність,
І хазяйство, й ремесство,
І смак, і набожність.
Мати любить все парне,
А ми з батьком кисле,

Мати парить по селу,
А ми собі киснем.
Мати ходить цілий день,
Тільки оглядає,
А ми з батьком уночі
Вудку закидаєм.
То, бувало, таки так
В добрую годину,
Як не клюнеться кожух,
То тягнем свитину.
Купувати коли що —
То рука дрижала,
Зато купим, то по нас
Аж земля движала.
А набожні що були,
То сохрани, боже!
Як до церкви серед дня
І не пустять, може,
То, бувало, уночі
Церкву підкопаєм,
Помолитись хоч на час
Таки повлізаєм.
То так собі розжились,
Що й світлицю мали,
Світилося, куди глянь,
Лиш стовпи стояли!
А одежі що було!
Боже, твоя воле!
Вісім було свит бери,
А все тіло голе.
Та й хазяйство таки ми
Поряднеє мали,
Бо сусіди навкруги
В два плуги орали.
Та й воли які були!

Рога не дістати,
Бо то чорт його і мав
Кому доставати.
А як поле ізорем,
То вже чиє краще?
То не наше, а чуже,
То чуже, не наше.
А раз мати таки нам
Збитка ізробила:
Взяла батьковий кожух
Та й гречку накрила.
А худоби було шмат,
Гречка лиш біліла,
Та з кожуха як пішла —
Чисто гречку з'їла.
А було й таке у нас,
Що ми й лавки мали,
Та все-таки через ню
І то позбували.
Як умерла — де було
Домовини взяти?
Мушили вже для біди
І лавки віддати.
Та ще потім по біді
І обід справляли,
Взяли собі понад став
Людей поскликали.
Та й просимо їх удвох:
"Пийте юшку, люди!
Як вип'єте теє все —
То там рибка буде!"
А тепер ми розійшлись —
Батько шинк тримати,
А я не так до шинка,
Як люблю орати.

Батько п'яний все держить
За шинок рукою,
А я орю, як уп'юсь,
Носом за корчмою.

ГУМЕННИЙ

Їздив дідич за границю,
Назад повертає —
От гуменний на границі
Пана і вітає.
Поклонився, привітався.
"А що там, Іване?"
А гуменний йому каже:
"Та все гаразд, пане.
Одно тільки..." — "А що тільки?"
Дідич обізвався.
"Та то, пане, що ваш ніжик
Складаний зламався".
"Ну! Зламався, так зламався,
Що там споминати.
Певне, хлопці мали гратись
Та й мали зламати?"
"Таки правда, ясний пане!
Хлопці ізламали,
Лиш не грались, а сивого
Коня білували".
"А з чого ж то сивий згинув?"
"Пані хорували,
За лікарством як погнали,
То і підірвали".
"То і пані хорувала?
Ах, боже мій, боже!
Що ж? Здорова моя пані?
Говори, небоже".

"Помоліться, пане, богу!
День лиш хорували,
А на другий од пожару
Богу й душу дали!"
"Од пожару?.. Що такеє?.."
"Просте, пане, діло:
Як зайнявся тік у пана,
То все погоріло!"
"Пані вмерла, все згоріло...
Будь здоров, Іване!.."
"А ще ж панна ваша вдома,
Поверніться, пане!"
"Що ж там, голубе Іване?
Як там бідна дочка?"
"А нічого, уповила
Хлопця, як линочка!"
Спом'янув тут бідний дідич
Чорта і чортицю,
Плюнув з лиха, сів на бричку:
"Рушай за границю!"

ДОБРЕ ТОРГУВАЛОСЬ

Чи в Києві, чи в Полтаві,
Чи в самій столиці
З мазницею мужик ходить
Помежи крамниці...
У крамницях, куди глянеш,
Сріблом-злотом сяє,
Мужикові то й байдуже:
Він дьогтю питає.
У десятії крамниці
Два купці сиділо...
І в десятю мужик двері
Відхиляє сміло.

Відхилив: "Добридень, люди!" —
І й зачав питати,
Чи нема у них принаймні
Дьогтю де продати.
А купці переглянулись,
Стихача сміються;
"Здесь не деготь, — йому кажуть, —
Дурні продаються!.."

"Добре ж у вас торгувалось,
Що все розійшлося
І на продаж тільки два вас
В склепу зосталося!.."

ЛОШАК

Напосілися злодії
Раз на мужика
І, чи з поля, чи із стайні
Вкрали лошака.
Мужик ходить, ломить руки,
На святе дає;
Коли чує — аж у стану
Лошак його є.
Поклонився асесорам
Мужик-неборак;
Асесори йому кажуть!
"Пашол вон, дурак!
На слово ему поверить!
Экой дуралей!
Приведи для показання
Восемь душ людей!"
Мужик ходить, просить, поїть,
Восьмеро найшов,
Дав попові на молебень
Та й у стан пішов.

Поклонився асесорам
Знову неборак.
Асесори знов говорять:
"Пашол вон, дурак!
Экой чорт сюда приносить
Этаво хахла!
Суется с сваей кабылай!..
Есть важней дела!
Придешь после!" Через тиждень
Знов мужик іде,
Вибирає, поїть свідків
І у стан веде.
Діла знову в асесорів,
Гонять мужика.
Став хазяїн, стали люди —
Нема лошака!
Аж піднявся і говорить
Іден з-межи них:
"Не відіб'єш ти коня[ки]
Від тих станових!
А як ще нас разів кілька
Сюда поведеш,
То будь певний, що й корову
З дому ізведеш...
Подаруй їм ту коняку
І не голоси...
А скажи, мов, що вклепався,
Ще й перепроси!"
І послухав мужик ради,
Іде до панів:
"Вибачайте, я вклепався!"
Бух панам до ніг!
"Как же ты, дурак, не знаешь,
Что было твое,
Да к чужому привязался,

Выдал за свое?.."

"Вибачайте, благороддя,
За вину мою!
Маю жінку і із нею
Років сім жию,
А щоб її який злодій
В стан запакував,
Мусив би-м панам сказати,
Що єй не впізнав!"

СТАНОВИЙ

Гнався постом засідатель
На чиюсь біду.
Серед річки заламався
На тонкім льоду.
Б'ються соцькі й розсильніі,
Б'ються рибаки.
Водять шнури край пролому,
Ості і гаки.
Але йде жидок убогий,
Пейсами потряс.
"Гирсти-гирсти, — став питати,
Що таке у вас?"
"Засідатель утопився,
Господи прости!..
Ходи, жидку, хоть поможеш
Шнура завести".
"Гирсти! Нащо то шукати
Людської біди?
Лиш карбованець наставте —
Вийде сам з води!"

ГУСАК

Раз у баби перехідний
Москаль ночував,
Устав рано до походу
Та й гуску украв.
Доганяє його баба:
"Служба! Почекай!"
"А что, бабушка, мне скажешь?"
"Та гуску оддай".
"Ах ты, бог мой! Это гуска?..
Экой я дурак!..
Вазьми, бабка, ей-ей думал,
Что зто гусак!"

ПОЧОМУ ДУРНІ

"Де бував-пробував?
Розкажи, Іване!"
"Та вже де не бував,
Всюди бував, пане!
Був не раз у Криму,
Бував і в Полтаві,
Ходив раз у Москву,
Бував і в Варшаві".
"А почім у Москві
Дурні продаються?"
"Та навгад не скажу,
Які попадуться:
Як мужик — так мужик, його й не питають,
А пани — все пани,
З ціни не спадають!"

ЧИ ГОЛОСНА ЦЕРКВА

Став у церкві батько з сином.
Церкву вже кінчали:

Засклепили, побілили,
Олтар прибивали.
"Слава богу, — каже батько, —
Спомоглися люди.
Лиш не знати, як то вона —
Чи голосна буде?
Постій хіба, — каже, — сину,
Перед образами,
А я піду та для проби
Свисну за вратами..."
Пішов свиснув разів кілька,
Назад повертає.
"А що, сину, голосная?" —
Хлопчину питає.
"Голосная!.. — хлопець каже, —
Так і б'є луною!.." —
"Ану ж, — каже, — піди свисни,
А тут я постою..."
"Оце але! — каже хлопець. —
Найшли що сказати!..
А чи ж я то який дурень
У церкві свистати!"

ДЕ СПІЙНЯЛИ?

"А чи знаєш ти, Романе,
Батько під судом:
Іспійняли неборака
Над чужим добром..."
"Мого батька?.. Де спійняли?"
Циганчук спитав.
"Таки в нашої ж коморі —
Бодню розбивав".
"Та в коморі й горобцеві
Крила одшибеш..."

Ні! Пустити-но батька в поле!
Чи тогді піймеш?"

НЕ ВЧОРАШНІЙ

Везе в місто мужик сіно
Якось проти свята
Та й годує в капелюсі
Малі шпаченята...
Але їде пан багатий
До костьолу, знати,
Та вже в них натура, мабуть,
Щоб покепкувати...
Іде звольна та й питає:
"Co wieziesz, Іване?"
Мужик пану поклонився:
"А що ж? Дрова, пане..."
"Lzesz, galganie! Wieziesz siano!" "То ж пан самі знають,
Що се сіно, а не дрова,
Нащо ж пан питають?"
Закусив пан тлусті губи:
"Z jakiej wsi?" — питає...
Мужик підняв шпаченята
Та й відповідає:
"Всі не всі, вельможний пане,
Старі повтікали...
Молоді лиш половив я,
Бо ще не літали!..."
"Kto najstarszy u was we wsi?" "Баба Терпелиха:
Пережила стара баба
Всіх дідів до лиха!..."
"Galgan jeste! Kto was bije?" "А хто ж? Бугай, пане!
То так і б'є напропале,
Кого лиш достане!..."
Хтів пан чогось допитати,

Та й не допитався...
"Co z galganem! Ruszaj predzej!" І вперед погнався...
Привіз в місто мужик сіно...
Продав його зрання,
Купив собі добру миску
Драглів на снідання!..
І сидить собі на возі,
Драглі уплітає...
Аж той самий пан надходить
Та й його питає:
"Czy nie slychac do sprzedania
Owsa tu, Іване?" Мужик встав, кругом обнюхав...
"Ні, не чути, пане!"
І сів знову на драбині,
Драглі уплітає...
"Czy ty, chlopie, nie wczorajszy?" Пан його питає.
"Де вам, пане, я вчорашній?
Гляньте на всі боки:
То мені вже оце буде
Тридцять і два роки!"

КОЗАЦЬКА МІРА

Зайшов козак до коршомки.
"Здоров, орендарю!
А налий-но мені,— каже,-
Горілачі чару!"
Налив Мошко одну чару,
Козак вихиляє.
Вихиляє, не ковтає,
Іще підставляє.
Налив другу, козак хилить,
Разом дві ковтає
Та й жидові коло шинку
Трояка кидає.

Підійняв жид, подивився...
"Гирсти, як то буде?!"
В мене кожна по три гроші
Пили добрі люди!"
"Мовчи, жиде бородатий,
Тебе не питають.
У нас,— каже,— запорожці
Свою міру мають.
Не першина нашим пити,
Пили ми немало,
А у губу за три гроші
Більше не влізало!.."

РАБИН І ЗАПОРОЖЕЦЬ

Читав рабин свої книги
Двадцять і сім років,
Перечитав всіх талмудів
І усіх пророків...
Читав двадцять і сім років,
Ні з ким ані слова!..
З ним не сміла говорити
Й сама рабинова.
І чи то він свою мову
За той час забувся,
Чи з великої науки
З розуму схибнувся,
А як вийшов уже на світ
Жидову учити,
Він зачав уже на мигах
З нею говорити!..
Чудуються, дивуються
Жиди бородаті —
І давай по цілім світі
Гонців розсилати!

Ганяються гонці всюди,
Мудрих зволікають;
Та щось мови його й мудрі
Не дуже втинають.
Але іде запорожець
Та й почав питати:
"А що у вас, жиденята,
Доброго чувати?.."
Жиди й кажуть козакові:
"Таке й таке діло!.."
"Ет! Дурні ви, жиденята! —
Козак каже сміло.-
А скажіть-но,— каже,— тому
Величному пану,
Що я із ним хоть і зараз
До розмови стану!.."
Пішли жиди до рабина,
Разом повклякали,
Доткнулися його капців,
З страхом запитали,
Чи звелить він козакові
Мовити з собою...
Рабин тільки подивився,
Махнув бородою...
І вернулись жиденята
Козака просити,
Щоби козак із рабином
Ішов говорити...
Прийшов козак, поклонився,
Рабина вітає...
Але рабин встає з крісла,
Палець наставляє...
Наставляє — біс то знає,
Чого рабин хоче!..
Але козак йому сунув

Аж два перед очі!..
Кивнув рабин головою,
Махнув бородою;
Показує йому вгору
Правою рукою!..
"Він угору! Тра донизу!" —
Козак розважає
І нагнувся і рукою
В землю утикає!..
Махнув рабин головою,
Подивився всюди
І складає собі руки
Наохрест на груди!..
Тоді козак приступився —
Як заїде в пику!..
Ціле місто зворухнулось
З галасу та крику!..
Але рабин знов спокійно
Махнув бородою!
Поклонився козакові,
Пішов з жидовою.
Приступили жиденята,
Рабина питали:
"Що пан рабин з запорожцем
Розмовляти мали?"
І сів рабин коло школи
Та й став говорити:
"Я питався: хто б тебе мав
Такий сотворити?.."
А він мало так казати:
"Що питати много?
Той мене мав сотворити,
Хто тебе самого!.."
Я, герехт! Що правда, правда!
Я ще був питати:

Хто б то був, що мав над нами
Небо збудувати?
А воно пак так розумно
Мені відказало:
"Той і небо, хто і землю
Сотворити мало!.."

Я ще був йому казати,
Що бог не гнівливий,
А воно мені сказало,
Що і справедливий!.."

Підступили й наші люди,
Козака питали:
"А що то ви із рабином
Розмовляти мали?.."

"А що ж, люди? Та жид жидом!
Я лиш показався,
А він пальцем вже до ока
Мені добирався...

Та мене-то не схитрити,
Знаю чого хоче,
Та йому аж два козацьких
Сунув перед очі!..
Видить рабин — не злякає!
"Повішаю!" — каже.

А я тебе, йому кажу,
Закопаю, враже!
А він каже: "Зв'яжу руки!"
Чи чули огиду?..
А я його за то в пику:
"Брешеш, скурвий жиду!.."

ЩО РАБИН РОБИТЬ?

Випив мужик півкватирки,
Хлібом заїдає.

А жид ходить коло шинку,
Борухи співає.
"Чи є, Мошку, у вас рабин?" —
Став мужик питати.
А жид: "Гирсти! А чому ж нам
Рабина не мати?"
"А розумний у вас рабин?"
Жид аж вийшов з себе:
"Та вже ж,— каже,— розумніший,
Мужику, за тебе!..."
"А що ж рабин у вас робить?
Що він поробляє?"
"Що він робить? Все читає...
Читає... читає".
"А коли ж він спочиває,
Як все коло книжки?"
"Спочиває дуже мало
Або ані кришки.
Он привик, бач, коло книжки
День і ніч сидіти".
"А як же ж то, орендарю,
У рабина діти?"
"Та тим глупством у нас рабин
Себе не займає:
Єсть такий там у рабина,
Що за дітей дбає".

МОШКО І СУРА

"Щоб ти мені, Сура,
Здоровенька була!..."
"А ти ж, Мошку, як?"
"Я вже буду й так!..."

ДВА РАБИНИ

Два рабини на коршомці
Зашабашували,
Одправили борухати,
За стіл посідали.
На кожному лапсардаки,
Шапка шабашкова,
Сидять собі коло столу,
Жоден — ані слова.
Аж приходить чоловік наш,
Кварту набирає.
"А хто то в вас, орендарю?" —
Шинкаря питає.
"І то рабин, і то рабин!" —
Шинкар обізвався.
"Чому ж вони не говорять?" —
Чоловік спитався.
"Ет, Іванцю,— жидок каже,-
Нащо то питати!
Що розумні такі люди
Мають розмовляти?
Що один з них добре знає,
То і другий знає,
А чого один не знає —
І другий не знає".

БОРОДАТИЙ ХУСИТ

На підсінні в малій хаті
Сидить старий хусит,
Вопівночі над талмудом
Бородою трусить.
І, як рабин, зачитався,
Читає, читає!..
А з підсіння запорожець
В вікно заглядає...

Заглядає та гадає,
Чим би поживитись;
Але в жида всюди голо,
Куди подивитись.
Тільки сам він бородатий,
Борода до пупа,
Та книжок його поганих
Кругом ціла купа...
Замишляє запорожець
Жида підголити
І що раз, то голосніше
Почав говорити:
"Хто-но тільки великую
Бороду кохає,
Той ніколи великого
Розуму не має!"
Чує хусит бородатий,
Перестав читати...
А тут йому голосніше
Хтось почав казати:
"Хто-но тільки великую
Бороду кохає,
Той ніколи великого
Розуму не має!.."

Подивився жид на себе,
Бородою трусить:
"Гирсти? Як то? То я дурень?
Дурень старий хусит?"
І до свічки бородою!..
Спалив половину...
Але знов він чує голос
В ту ж саму годину!..
Знов борода над свічкою
Запалахкотіла
І в минуті щезла з димом

До самого тіла!..
Засміявся запорожець,
Пішов собі спати...
Але хусит сидить, бідний,
Та й став розважати:
"Правду воно говорило,
Правду пак казало,
Бо й я з своїм бородою
Розуму не мало!..
Борода такого мати,
Так його любити...
І над свічком, над тим свічком
До губа спалити!..
Ах, веймир! Що Сура скаже?
Що всі люди скажуть?..
Ото дурень старий хусит!
Ще й з руком покажуть..."

АРШИН

Іде Мошко через ліс,
Аж вовк вибігає;
Мошко скочив на пеньок,
Аршин підіймає.
І аршином навісний
До вовка цілиться —
Аж тут — трах! — із-за корчів
Бахнула рушниця.
Бідний Мошко як стояв,
Так і затрусився
Та із пеньку сторчака
В рів і покотився.
От ті вовка потягли,
Покинули жида...
Але якось у рові

Одійшла огида.
І зводиться стихача,
Аршин підіймає,
Оглядає здалеки
Та й сам промовляє:
"Вісім,— каже,— літ ходив
Я з тобою шити,
А все-таки я не знав,
Що ти був набитий".

МАСЛО

Вивіз Лейба горщик масла
В місто продавати
Та й пішов собі на ринок
Купця відпитати.
А чоловік коло воза
Чекає, чекає.
Далі випив півкватирки,
Масло добуває...
Добув масла, достав хліба,
Засів та й балує.
Де побачить християнина —
Просить та й годує.
З'їли масло добрі люди,
Що тоді робити?..
Б'є він горщик коло воза,
А сам іде пити.
Підпив собі, як годиться,
Назад повертає.
Коли гляне — коло воза
Лейба умліває.
Умліває, ломить руки
І плечима ниже,
А собачка невеличка

Черепочки лиже.
"Лихо мамі твому, гицлю!
Де ся масло діло?"
"Лихо мамі!.. Таже бачиш,
Що песеня з'їло!"
"Брешеш, гицлю, десять фунтів
Було в масла мого.
Гицлю ти!.. Й само собачку
Не заважить того!"
І пійняв жид ту собачку,
На ваги чіпляє,
А собачка десять фунтів
Ледве дотягає.
"Видиш, гицлю? То собачка!
Де ж ся масло діло?"
"Де ж ся масло його діло?
Таж песеня з'їло!"
"Ну нехай собачку — масло!..
Де ж собачку буде?.."
"Де ж собачка — таже онде!
Видять добрі люди!"
"Ну нехай воно собачку!
Де ж ся масло діло?"
"Все де масло та де масло!
Таж песеня з'їло!.."
"Що з тобою говорити?
Лихо мамі твому!
Сідай уже, сідай, гицлю,
Та вези додому!.."

КУЦИЙ

Ходить піп коло крамниці
Та й чогось питає.
Аж до нього такий хитрий

Жидок підбігає:
"Добродзею, добродзею!" —
Просить почекати
Та й новому ножикові
Ім'я яке дати.
А той, довго не гадавши,
Казав ножик дати,
Зламав його та й каже:
"Куцим будеш звати!.."

ЦИГАН З ХРОНОМ

З копійкою циганчук
По ярмарку ходить
І купив би, може, що,
Та все не знаходить.
Усе таке дороге,
А в нього копійка,
По копійці тільки хрін
Продає жидівка.
Мнявся бідний циганчук,
Далі, що робити?
Без гостинця ж не іти,
Треба щось купити!
До жидівки і побіг,
Купив того хрону,
За пазуху положив
Та й пішов додому.
От удома циганчук
Свіжий хрін смакує,
В носі крутить та вертить,
Сльози не вгамує.
А все-таки неборак
Хрону не кидає,
Іскривився, плаче, їсть

Та все примовляє:
"Плачте, очі навісні,
Щоб повилізали!..
Таже ж бачили самі,
Що ви купували!.."

А НЕ ХАЛАСУЙ!

"Ото, тату, маєм воду,-
Каже циганчук,-
А якби нам іще сиру
Та муки до рук —
Наварили б вареників,
Сіли край стола..."
Тут старому вже по горлі
Слинка потекла...
"А якби нам іще масла,
Отоді балуй!"
Тут старий його фандою:
"А не халасуй!"

МІСЯЦЬ

Нічка тиха, зорі світять,
А мороз крепить;
Циган сина до місяця
Лицем становить.
"Отак, сину мій Романе!
Отак, дурню, стій
Та з пазухи вийми руки,
До місяця грій!.."
Стоїть бідне циганятко,
Холод каменить,
А старий пішов до хати
Людей туманить.

Витуманив кусок сала,
Хліба бохунець,
Вийшов з хати та до сина —
Син як камінець.
"Ой місяцю! — циган каже.
Жаль твої краси!
Ти лиш світиш, а не грієш,
Дармо хліб їси".

ЦИГАН НА ТОЛОЦІ

Вийшов циган на толоку,
Косить, бідний, косить —
А господар обідати
Цигана не просить,
А дав чарки понюхати,
Хліба закусити
Та й знов таки заставляє
Цигана косити.
І скривився циганюга,
Косить, бідний, косить,
А господар полуднати
Цигана не просить.
А знов чарки понюхати,
Хліба закусити
Та й знов таки заставляє
Цигана косити.
Ізнемігся бідний циган,
Косить і не косить,
Аж під вечір пан господар
Вечеряти просить.
Просить його до світлиці,
Садить на посаді,
Наливає чарку, другу...
Такий циган радий!..

От подали сироватку,
Циган уплітає,
Аж тут кума вареники
З печі висуває.
Кинув циган сироватку,
До другого взявся.
Лигав-лигав вареники,
Аж розперезався.
Далі годі! Сидить циган,
Тільки поглядає,
Аж тут кума поросятко
З печі висуває.
Гекнув циган — та й із хати,
Не хоче і ждати:
"Вміли, — каже, — наварити —
Не вміли подати!"

ЦИГАНСЬКИЙ КІНЬ

Вивів циган на ярмарок
Коня продавати...
Посходились ярмаркові,
Стали оглядати...
Оглядають — кінь, як сокіл,
І ганчі не має!
А сам циган кругом ходить
Та все примовляє:
"Що конина, то конина!..
А щоб язик мала,
То вона б вам, люди добрі,
Всю правду сказала!"
Купив якийсь ту конину,
Дома оглядає!..
Аж конина його справді
Язика не має...

СПАСИБІ

Сидить циган на городі
Темненької ночки,
До блискавки вибирає
Чужі огірочки.
Та все собі промовляє:
"Блисни, боже, блисни!"
А господар його ззаду
Як вилами свисне!..
"А сто бісів в твого батька
Та у твої груди,
Розкрадати мою працю!..
А що тепер буде?.."
"Ой батечку, голубчику,
Чиніте, що знайте,
Тільки прошу вас, панотче,
За пліт не кидайте!"
"Оже ж кину!" — "Бійтесь бога!.."
"Кину, бісів сину!"
Підняв цигана на руки
Та й через пліт кинув.
Тоді циган підійнявся
Та як зарегоче:
"Мені того й бракувало...
Спасибі, панотче!"

ЩО ДО КОГО

"Хто йде їсти?" — пан питає.
"Я йду!" — циган каже.
"Хто йде жати?" — пан питає.
"То громада скаже!"

ЦИГАНСЬКИЙ ПОХОРОН

У цигана вмерла мати,
Нічого діяти!..
Іде циган до батюшки,
Просить поховати.
"А як хочеш поховати?
Може, по-циганськи?"
"Ні, батюшка, прошу таки
Вже по-християнськи!"
"Та то буде рублів десять
Тебе коштувати!"
"О, нічого то, панотче!
В нас дорожча мати!"
Поховав піп циганиху,
За гроші питає...
Аж тут йому сороківку
Циган витягає.
"Сороківку? — піп питає. —
А то ж твоя мати!
А ти ж за ню рублів десять
Обіцявся дати!"
"Рублів десять!.. — циган каже.
За трупа гнилого!..
Та вона не варта була
І живою того!.."

ВОЛИ

Їде москаль серед літа
Нашими волами.
"Гей, валы, — кричить веселий, —
Чтоб бог ездил вами".
Їде москаль серед зими
Нашими волами.
"Гей, валы, — кричить сердитий,-
Чтоб черт ездил вами!"

ПОЛОТНО

Кричить баба, репетує,
Пукає в вікно,
А москаль припав до плоту,
Тягне полотно.
Стягнув собі. "Прощай, бабка!
Злом не поминай!"
Стара баба у погоню:
"Служба, почекай!"
Москалеві то й байдуже,
Баба вже й клене:
"Нехай тебе, препоганий,
Куля не мине!"
"Пусть себе, — москаль говорить,
Баба паареть,
Вить добраво чаловека
Пуля не вазьметь..."
"Та богдай же тебе господь
Щастям обминув,
Богдай же ти, препоганий,
Дзвона не почув!"
"Что мне, бабка, тваи звоны,
Эка не видал?..
Кабы я лишь ва паходе
Барабан слыхал!"
"Богдай же ти світа-сонця
Більше не видав!
Богдай же ти зозуленьки
Більше не чував!.."
"Что мне слушать, как зазуля
Вашая поеть,
Меня в матушке Рассеи
Й одуд закуеть!.."

ІКРА

Сидить москаль коло лави,
Порох насипає.
Аж підходить стара баба.
"А що то?" — питає.
"А что ж? Икра салдацкая,
Став москаль брехати. —
Вить с энтаво у нас, бабка,
Выходят салдаты!.." —
"Почекай же, бісів сину, —
Стара собі каже, —
В мене живо ікра ваша
У печі поляже!"
І йно лихе москалину
З хати одвинуло,
Баба порох та до печі —
Печі як не було!..
"Чи ж не диво з москалями, —
Баба промовляє,-
І в ікрі ще москалина,
А що виробляє?!"

"ВАРЕНИКИ-ВАРЕНИКИ!"

Сидить москаль на прилавку,
Прищурює очі...
Так і знати: москалина
Вареників хоче.
Хоче бідний вареників,
То й ніщо питати!
Та тільки їх по-нашому
Не вміє назвати.
"Хазяюшка, галубушка! —
Став він говорити. —

Свари-ка мне вот энтаво!.."

"Та чого зварити?.."

"Да энтаво... как, бишь, ево
У вас называют?..
Вот, что, знаешь... берут тесто,
Сыром накладывают..."

"Та бог його святий знає,
Що вам, служба, гоже!..
Тісто сиром накладають...
То галушки, може?.."

"Не галушки, не галушки,
Я галушки знаю...
Свари-ка мне, галубушка...
Все, бишь, забываю...
Уж с глаз долой, так с памяти!..
Вот энтакой бес-то!..
Да знаешь ли, энтак сыр-то,
А на сыре тесто!.."

"Та бог його святий знає
І добрії люди!..
Сир у тісті?.. Хіба, може,
Чи не пиріг буде?"

"Да не пирог, голубушка...
Экая досада!..
Да знаешь ли, туда масла
Да сметаны надо!.."

А вона-то добре знає,
Чого москаль хоче...
Та чекає барабана,
Заким затуркоче.
Як почула барабана...
Слава тобі, боже!
Та й говорить москалеві:
"Вареників, може?.."

Аж підскочив москалина...

Та ніколи ждати.
"Вареники-вареники!"
Та й пішов із хати.

ДОЧКА — СИН

Пан то хоче сина мати,
Не спить цілі ночки,
Але пані, як на збитки,
Вповиває дочки.
Що півроку, то й повненька,
Що рік, то й дитина...
Отак-отак рада б хлопця,
А вийде дівчина...
П'ятеро вповила пані,
Ще надію має;
Але дідич за границю
З горя виїжджає.
І говорить своїй пані:
"Я хрестом клянуся,
Тільки ще буде не хлопець —
Я вже не вернуся".
Сів на бричку та й поїхав,
Півроку минає...
Але пані, як на тее ж,
Дочку вповиває.
Зажурилась, світ немилий,
І жити не хоче...
"Не побачу, — каже, — більше
Свого пана в очі".
Аж приходить якось Мошко,
Паню оглядає.
"Чи ви, пані, нездорова?" —
Дідичку питає.
Та і каже своє лихо.

"Не журіться, пані,
Та лиш мені, — каже, — дайте
Коня, що на стані,
А я вже вам пана верну..."
Та йому дарує
Їде Мошко за границю
І в пейси не дує.
Найшов пана, поклонився...
"А що?" — пан питає.
"А що ж, пане? Дав бог сина!"
Мошко відвічає.
Дає дідич сто червоних
Жидюкові тому.
Казав коні заложити,
Рушав додому.
Приїжджає, привітався.
"Де моя дитина"
Бере її, розкриває...
Аж воно — дівчина!
"Ах ти ж, шельмо, псяча віро,
Казав — сина маю.
Та я тебе обезвічу,
Живцем закопаю!..."
"Стійте, пане, їдно слово!-
Мошко промовляє —
Ви дивитесь, що дитина
Ще того не має,
Але я дам пейси втяти —
Свідок пан і люди,
Як через шістнадцять років,
І той там не буде!..."
Розсміявся пан із лиха.
"Що, — каже, — діяти?
Коли сина не дождуся,

Треба зятя ждати..."

15 апреля

ЗАПОРОЖЦІ У КОРОЛЯ

Приїхали запорожці,
Короля вітають,
Король просить їх сідати,
Козаки сідають.
Сидять собі. В них жупани
Все кармазинові,
І самі такі хоробрі,
Вуса прездорові.
Задивились на ті вуса
Ляхи-мосціпани.
"Що б їм, — кажуть, — дати їсти?
Даймо їм сметани!"
Поставили їм сметани,
Їсти припрошають,
Але наші запорожці
Разом відмовляють:
"Славная у вас сметана...
Тільки вибачайте,
А перше нам, запорожцям,
Щільник меду дайте!"
Дали їм меду запорожцям...
Вони як поїли,
Так ті вуса прездорові
Вгору їм закрутили.
Тоді їм кажуть королеві:
"А що, ясний пане!
Нехай тепер запорожцям
Подають сметани!"

ПАН І ІВАН В ДОРОЗІ

Ізійшлися пан з Іваном,
По світі мандрують...
Разом їдять, розмовляють.
Разом і ночують...
На кожному через плечі
Висить по торбині...
Лиш пан таки у чемерці,
Іван — у свитині...
Ідуть вони дорогою,
Стали ночувати,
Аж пан собі задумує
Хлопа ошукати...
Та й говорить до Івана:
"Знаєш, що, Іване?
Годилося б попоїсти!.."
"То що ж? Їжмо, пане!.."
"Але знаєш, що, Іване?
Починаймо з твої!
Як твоя буде порожня,
То тогді до мої!"
"Добре, пане!" — Іван каже,
Зняв свою торбину,
На травиці зеленії
Постелив свитину...
Попоїли таки добре;
Комара здушили...
Рано встали, до снідання
Торбину кінчили.
Прийшов вечір. Знов у полі
Стали ночувати.
Вже панові оце б торбу
Треба починати.
Але пан собі ні слова...
На землі лягає,
Кладе торбу під голови,

Хлопа замовляє:

"Що би ти робив, Іване,-

Пан зачав питати,-

Якби тобі довелося

Таке поле мати?.."

"А що ж, пане, я орав би,

Хлібом засівав би

Та ходив [би] до Адесу,

Сіль і гроші мав би..."

"А що я — не так зробив би, —

Пан почав казати.-

Я б казав би на сім полі

Місто збудувати...

Там би в мене стояв палац,

Там підряд крамниці,

Там перекупки з булками,

А тут дві різниці...

Отогді приходь, Іване,

В мене балувати!.."

"Ет, спасибі, — Іван каже, —

Лучче будем спати!.."

Незабаром коло пана

Став Іван хропіти,

Незабаром коло него

Став і пан сопіти...

Тільки що пан заснув добре,

Іван підійнявся

Та до панської торбини

Як сам присотався...

То і курку, і печеню,

І кавалок кишки —

Все, що було у торбині,

Стеребив до кришки.

Пробудився пан раненько.

Пропаша година!

Хоче їсти, сіромаха,
Та пуста торбина...
Розбуджує він Івана
Та й його питає.
А Іван стиснув плечима
Та й відповідає:
"А що ж, пане, таж ви вчера
Місто будували:
Тут стояло дві різниці,
Там булки стояли!..
А по місті, звісне діло,
Собаки ходили!..
То вони ж то вашу торбу,
Певне, стеребили?"
Посвистав пан по торбині,
Нічого діяти!..
"Вставай, — каже, — вже, Іване!
Підем мандрувати..."
Пішли вони, ідуть степом,
Тяженько зморились...
Аж насилу перед вечір
До села прибились.
Ідуть вони в коловорот,
Аж блукає гуска...
Іван гуску — та в торбину —
Є вже і закуска!..
Бракувало тільки хати
Переночувати...
Але вони завернули
До пустої хати...
Прийшли собі, відпочили,
Гуску спорядили...
Спорядили, як годиться,
У піч посадили...
Аж пан знову замишляє

Хлопа ошукати...
Та й говорить: "Що ж, Іване!
Ми лягаймо спати!
Та кому із нас присниться
Кращая закуска,
То вже ціла тому взавтра
Достанеться гуска!..."
"Та як спати, то і спати
Нічого діяти!"
Постелив Іван свитину
Та й лягає спати...
Серед-ночі захропів пан,
Іван пробудився,
Із'їв собі цілу гуску
Та й знов положився.
Рано будить пан Івана
Та давай казати,
Як то бог його до себе
Просив балувати,
Та які там потрави
Йому подавали,
Та як його всі святії
Їсти припрошали...
"Ані слова! — Іван каже.-
Ваша правда, пане!
Я сам бачив, як ви їли
Якісь марципани...
Та дивлюсь, що не голодні,
Маєте закуску,
Та й сів собі коло печі
Та й стеребив гуску!.."
"Чи ж то правда? — пан питає,
Всю із'їв, Іване?"
"Та аби я так здоров був,
Як всю із'їв, пане!.."

Димом здимів пан голодний,
А Іван озвався:
Хтів когось пан ошукати
Та й сам ошукався!.."

ЩО КОМУ ГОДИТЬСЯ

"Jak wy, chłopie, tego pora
Calujecie w reke?
Ja bym jego nie calował,
Zeb brali na meke,
Juz bym wolal psa calowac!" [1]
Мужик злиться, злиться:
"Та так,— каже,— ясний пане,
Що кому годиться!"

ПЕРЕКУСІТЬ, ПАНЕ!

Обсунулась стара гребля,
Місток похилився,
Спала річка невеличка,
Млинок завалився.
На камінні кілька хлопців
Черепками грає,
Аж ступою через греблю
Панок проїжджає.
"Помагайбіг,— каже,— хлопці!"
"Помагайбіг, пане!"
"А що, у вас млинок меле?"
"Таже меле, пане!"
"А говна змолоти можна!"
"Перекусіть, пане!
Як сухеє воно тільки,
То змелеться, пане!"

ОЙ ПИТОНЬКИ-ПИТОНЬКИ

Лежить дідич на постелі,
Як барило, грубий...
Його локай сухощавий
Заснув коло груби...
Заснув локай коло груби,
Води не напився...
Як захтілось йому пити —
Бідний пробудився...
"Ой питоньки, ой питоньки" —
Зачав промовляти,
Та лінується псяюха
За водою встати...
Аж тут дідич із постелі:
"Podaj wody, Janie" [2]
Локай раптом ісхватився
"Зараз, — каже, — пане!.."
Дає пану води склянку:
"Проше, ясний пане!.."
"To dla ciebie! [3] — пан говорить,-
Napij sie galganie"! [4]

ПІП НА ПУЩІ

Начитався піп удовий,
Як святії жили,
Як то вони по пустинях
Господа молили...
Та й задумав і сам, грішний,
З світом попрощатись,
Зайти куди межі пущі
Та й собі спасатись.
І зібрав усю громаду,
З нею розпростився;

Взяв з собою молитовник,
В пущу віддалився...
Але де йому до пущі!
Привик до ковбаски,
До чарочки горілочки,
До борщу та кашки...
Привик собі як часами
То й дечого вжити...
Та де йому серед пущі
Корінцями жити!
Пробув в пущі одні сутки;
Ба щось не прядеться...
Пробув другі піп удовий —
Ба вже й нитка рветься...
Взяв добродій молитовник,
Назад повертає.
"А що ж то ви не на пущі?" —
Громада питає.
"Не питайте, добрі люди! —
Став піп говорити. —
Не з такими животами
Серед пущі жити!.."

СПОВІДЬ

Хто не знає, що попи все
Звикли на дурницю!
Сповідав раз їден попик
Грішну молодицю...
Молодиця молодая,
Тлуста, уродлива;
Груди білі — як збанята;
Сама чорнобрива.
Піп накрив її патрахілем,
Ніби сповідає,

А сам мало не прилипне,
Її промовляє:
"Чи не можна, молодичко,
В тебе пожитись?
Буду за тя господеві
День і ніч молитись.
Я ще здавна тебе люблю!.." —
Піп її туркоче...
Молодиця й собі каже:
"А я вас, панотче!"
Дзвонять дзвони на "Достойно",
Дзвонять — і по всьому.
Йде чорнява молодиця
Із церкви додому.
Тільки двері відхилила —
Чоловік озвався:
"Чого тебе на сповіді
Батюшка питався?"
"Ет! Чого він не питався!
Чи все спам'ятаю?..
Хотів муки на проскури,
Питав, чи не маю".
"Ні, псяюхо!.. Не до шмиги!
Не муки він хоче!
Чув я добре, як казала-сь:
"А я вас, панотче!"
Стережися, коли хочеш!..
А то як почую,
То й тобі муки намелю,
Й йому напетлюю!"
17 апреля

СХОВАЛАСЬ

По ордані, [5] як звичайне
У людей буває,
Ходить батюшка з кропилом
Хати окропляє.
І, звичайне, як батюшка, —
Чого ж тут боятись?
Але одна молодиця —
Ні, таки ховатись...
Ставить діти на припічку,
Каже їм казати,
Що матері нема вдома,
На ярмарку мати.
Сама живо під постелю,
Ноги підгинає.
Аж приходить і батюшка,
"В Ордані" співає.
І співає, окропляє
Образи й пороги,
Далі стелю і постелю —
Та й заглянув ноги.
По "Ордані" дає дітям
Хреста цілувати
Та й питає, мов не знає:
"А де ж ваша мати!"
"Пішла мати на ярмарок!
Нема вдома мами!.." —
Запищали малі діти
Різно голосами.
"То скажіть же своїй мамі, —
Й показав рукою, —
Нехай бере на ярмарок
І ноги з собою".

ПІП НА ЯРМАРКУ

Шие собі по ярмарку
Молодчина жвавий,
Підглядає, що в батюшки
Гроші у халяві.
Та і гроші ж то хороші —
Самії дукати.
"Будь що буде, — промовляє, —
А треба дістати..."
Сюда-туду повернувся —
Вже й видумав штуку,
Підступає до батюшки —
Цмок його у руку.
"Батюшечко, — став казати, —
Вчиніть мою волю!..
Потрудіться на часочок
До краму зо мною.
Я — най богу невимовно —
Ризи вибираю,
Та сам бачу, що ні міри,
Ні пуття не знаю..."
Пішов батюшка до краму,
Ризи вибирає;
Вибрав самі щонайкращі,
На себе вбирає.
А той присів коло нього,
Ніби поправляє,
А тут тільки від калитки
Ремінці збирає.
Шарп калитку — та у ноги...
Піп до нього хоче,
А купець його за ризи:
"Пагади, панотче!"
Заким отець повернувся,
З себе ризи скинув —

Молодчина з його грішми
Десь, як вітер, згинув.

ЧОРТ

Приглянувся ксьондз-добродій
До чужої жінки.
Що день божий посилає
Фіги та родзинки...
Посилає, все питає,
Коли згода буде.
Коли її чоловіка
Удома не буде...
Але жінка не [з] тих жінок:
Подарунки брала,
А ксьондзові усе-таки
Слова не давала...
Далі видить — треба дати,
Нічого робити!
Тільки собі замишляє
Ксьондза підголити...
Каже мужу. Муж навмисне
Зрання виїжджає,
А вона тут повну скриню
Сажі насипає...
Насипала, зачинила,
В печі розпалила
Та нібито на вечерю
Ксьондза запросила,
Ксьондз приходить, габіт з себе!..
Жарти починає...
Помаленьку-помаленьку —
Ба вже й обіймає...
Помаленьку-помаленьку —
Ба вже і за діло...

Аж тут раптом коло хати
Щось загуркотіло!..
"Ах, нещастя! — жінка каже,-
Кінець мого віка!
Чи ж не лихе притащило
Мого чоловіка!
Іскидайте живо шмаття,
Голі розбирайтесь,
Та от скриня коло лави,
У скриню ховайтесь!.."
Ксьондз скидає, й помагав
Сама господиня,
І в минуті з голим ксьондзом
Зачинилась скриня.
Входить в хату і господар,
Нібито не знає;
Стелиться собі на скрині
Та й спати лягає...
Лежить собі на тій скрині
Та й почав казати:
"А що, жінко, завтра, — каже, —
Тра скриню продати.
Коло нас тут недалеко
Торговиця буде.
Повезу її до лиха,
Може, куплять люди!"
"Нащо тобі продавати? —
Каже молодиця.-
Нехай собі буде вдома,
Може, пригодиться!"
"Пригодиться-пригодиться...
А знаєш мовчати?
Та ж не твоя, моя скриня!
Я хочу продати!"
І обоє господарі

Разом замовчали;
Замовчали, помирились
Та й позасипали...
Устав рано пан господар,
Коні запрягає,
Вивалює на віз скриню,
Коні поганяє.
Їде собі на ярмарок
Скриню продавати...
Але їде й пан з жоною
До костьолу, знати...
Оглядає та й питає:
"Що везеш, Іване?"
"Везу скриню, — Іван каже, —
В скрині чорта, пане!"
А тут пані обернулась
Та й панові каже:
"Popros, duszko, tego chlopa,
Niechaj on pokaze" [6]
"А який то чорт у тебе?
Покажи, Іване!"
"Дайте хіба рублів копу,
То покажу, пане!"
Вилічив пан йому гроші,
Іван ізлізає,
Кладе гроші у кишеню,
Скриню відмикає.
Як вискочить ксьондз із сажі!.
Боже, твоя воле!
Світу божого не бачить,
Біжить через поле!..
А тут пані у долоні:
"Ach, moje serduszko!
Popatrzaj sie, popatrzaj sie!
Jeszcze j samiec, duszko!" [7]

ЩО КОГО БОЛИТЬ

Плачуть діти коло тіла!
"Мати ж наша, мати!
А хто ж тепер нас без тебе
Буде годувати?
Хто нас буде голубити,
Доглядати вдома?"
Мужик стоїть, підіперся,
Хлипає, сірома!..
"З ким же татко будуть спати?.." —
Він аж похилився:
"Але ж, але ж, мої дітки!.." —
І слізьми залився...

ТОЙ, ЩО НАД НАМИ

Стоїть козак коло груші
Дівку підмовляє.
А дівчина, як калина,
Полум'ям палає.
Зчервоніло повне личко,
Відскочили груди...
Отак дала б, та боїться,
Що то послі буде.
"А що, — каже, — як я буду
Дитиноньку мати?
Хто пригорне сиротину,
Буде доглядати?"
Козак жваво обіймає
Дівчину руками.
"Не журись, дівчино, — каже, —
А той, що над нами!.." —
А із груші старий батько:
"О бісова мати!..

То ви будете робити,
А я годувати?!"
Як почули молодята —
Та від батька в ноги:
Дівча в хату з переляку,
Козак — за пороги...
18 апреля

САМА УЧИТЬ

Біжить дівка; в руках курка,
Сито під пахвою.
Аж дивиться — спочиває
Козак під вербою.
Розпалилася дівчина,
Гвалтом чогось хоче:
То підійде, то загляне
Козакові в очі.
То пуститься утікати,
То знов підступає.
"Та чого ж ти утікаєш?" —
Козак промовляє,
"Який змисний!.. Утікаєш!..
Еге!.. Не втікати?!
Я вже бачу, що ти хочеш!
Бодай не казати!.." —
"Та дурна ти! Втекла б курка!
Як тут що зробити?"
"Який змисний!.. Втекла б курка?!
А ситом накрити!.." —
Не знав козак, що робити, —
Сама навчає...
Козак живо видер курку,
Ситом накриває.
Кладе дівку під вербою,

Зміряв, як годиться...
Пішла дівка дорогою —
І не нахвалиться...
18 апреля

УКАЗ

Їде козак дорогою,
Дівку надигає;
Вийняв папір з-за пазухи
Та й її читає:
"І прочая, і прочая...
По сему указу
Кожна дівка козакові
Довжна дати по разу!"
"Чуєш, дівко, що в указі?"
"Та чую, козаче".
І вже ж рада-то, псяюха,
Аж мало не скаче!
Ізліз козак, покріпився,
На коня сідає,
А дівчина підійнялась
Та й ще забагає:
"А приглянься-но, козаче,
До того указу:
Чи нема там написано,
Щоб іще по разу?"
18 апреля

ЧИ ДАЛЕКО ДО КИЄВА

Питаються якось хлопця
Подорожні люди:
"Чи багато верстов, сину,
До Києва буде?"

"А не знаю, — хлопець каже, —
Було вісімнадцять,
Тепер менше, либонь, стало,
Здається, сімнадцять!"
"Що ж то, сину, за пригода
Така прилучилась?"
"Та пригода не пригода —
Верства повалилась!"

НА КАЛИТКУ

Прийшов мужик до крамниці,
Сукно оглядає...
Перекинув штук зо двадцять —
Все не добирає...
Аж заглянув десь кармазин:
"Дай-но, жидку, того!.."
Розвертає, оглядає:
"Се хіба нічого!.."
Виміряє середину:
"А ходи-но, жидку!..
Ото звідси мені, жидку,
Виріж на калитку!"

ДОПИТАЛАСЬ

Прийшов мужик із празника,
Празник добре вдався:
Посиніла кругом шия,
І чуб підійнявся.
Прийшов в хату — ані слова...
На лаві сідає.
Аж підходить молодиця,
Мужа оглядає:
"А чого то в тебе шия

Вкрита синяками?"

"Та то, мабуть, од вишнівки,
Що пив із попами!"

"А хто ж тобі, чоловіче,
Чуба мав намняти?"

А той з лави та до неї:
"А знаєш мовчати?!"

ТРЕБА ВСЮДИ ПРИЯТЕЛЯ МАТИ

Прийшла в церкву стара баба,
Свічок накупила;
Де була яка ікона,
Всюди поліпила.
Іще пара остається,
Де їх приліпити?..

"Ага! — каже.— Пошукаю
Святого Микити!"

Найшла баба і Микиту —
Святий чорта ціпить!..

Бере одну йому ставить,
Другу чорту ліпить!..
Видять люди й розважають,
Щоб там не ліпила.

"Що ти, бабо,— кажуть,— робиш?

Та ж то вража сила!.."

Але баба обернулась:

"Не судіте, люди!

Ніхто того не відає,
Де по смерті буде!..

Чи у небі, чи у пеклі

Скажуть вікувати;

Треба всюди, добрі люди,

Приятеля мати!.."

ЧУЖАЯ ДИТИНА НЕ ТО, ЩО РІДНА

Ой не тая, мій синоньку,
Година настала,
Щоб чужая дитинонька
За рідную стала.
Нар[одна] пісня
Журилися муж з жоною,
Що дітей не мали;
Далі взяли та й під старість
Сироту прийняли.
Росте тая сиротина,
Так їм помагає!
Але старий, як чужому,
Все не довіряє.
Та вже, мабуть, недаремне
Примовляють люди,
Що дитинонька чужая
За рідну не буде!..
Доростає літ дитина,
Вже пора б женити,
Пора б уже господарство
З сином поділити.
Але старий дуже хоче
Щирість його знати
І задумує, як сина
На спробунок взяти.
Повертає раз від пана
Та й став говорити:
"Жінко мила, сину милий,
Годі мені жити!
Розгнівався пан на мене,
Повішати хоче!
І я взавтра, як той злодій,
Сплющу свої очі.

Достань, жінко, з скрині гроші,
Треба поділити...
Треба своєю остатньою
Волю учинити".
Стара, бідна, як дитина,
Плаче і ридає;
Бере ключі у старого,
Скриню відмикає.
А у скрині казан грошей —
Самії дукати!..
Ледве-ледве старий з сином
Здужали підняти.
Висипали на підлогу,
От старий сідає
І з дукатів штири купи
Рівних нагортає.
І говорить: "Перша купа
На похорон буде,
Щоби мене, як годиться,
Спом'янули люди!..
Друга купа тобі, жінко,
Тобі, моя мила!
Бо ти ж мене, як матінка,
Старого любила!..
Третя купа нехай буде
Тобі, милий сину,-
Ти був мені, милий сину,
За рідну дитину.
А четверта купа грошей
Най буде для того,
Хто да шибеницю взавтра
Потягне старого!.."
А синочок ісхопився,
За гроші рукою:
"Я потягну вас, татуню!

Най будуть за мною!"
Здихнув старий, підійнявся
Та й почав казати:
"Іди, хлопче препоганий,
Іди з мої хати!
Прийняв тебе я до себе
Малим сиротою,
Побивався дні і ночі,
Не спав над тобою...
Тільки й думав, що із тебе
Буду поміч мати...
А ти сам готов на мене
Руку підійняти...
Іди ж собі, препоганий,
Звідки ти узявся,
Та й не згадуй, що ти в мене
Сином називався!"
Хлопець вийшов. Старий плаче:
"Правда, добрі люди,
Що дитинонька чужая
За рідну не буде!.."

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ І ПАНИ

Стали колись Хмельницького
Ляхи підмовляти,
Щоби нашу Україну
З Польщею з'єднати.
А Хмельницький їм говорить:
"Сядьте, добрі люди!
Послухайте мої байки,
Чи правдива буде?..
Ото був собі господар,
Мав їдного сина,
І любив він його щиро —

Сказано, дитина...
Любив його, як дитину,
Годив, як паняті;
Але в того чоловіка
Був і вуж при хаті.
І, бувало, як дитина
За обід сідає,
В тую пору із-під печі
І вуж вилізає...
І що дитя йому кине,
Що само упаде,
Вуж полізе позбирає,
Вуж і тому радий!..
Але раз дитя почало
Із вужем дрочитись,
Дрочилося-дрочилося,
Далі стало битись.
Вуж до піни розізлився,
Укусив дитину;
Аж надходить і господар
В ту лиху годину...
Як ударив по вужеві,
То хвіст і остався,
А вуж, живий, та безхвостий,
У нору сховався...
Нема в хаті вже дитини,
І вужа не стало;
А тим часом господарство,
Як вода, спливало.
В рік ісплила вся маєтність,
Всі його пожитки,
Ба вже й на нім не осталось
Ні рубця, ні нитки.
Іде, бідний, до ворожки;
Світить вона свічі,

Посиділа-погадала,
Каже: "Чоловіче!
Мав-ись,— каже,— чоловіче,-
Ти вужа хатнього!
Все багатство, вся маєтність —
Все було від нього.
А як ти з ним посварився,
А може, й побився,
То ото ж ти через тее
Усього лишився!.."

Повертається господар
До своєї хати,
Прислонився коло печі
Та й став вужа звати...
Вилізає вуж безхвостий
Та й став говорити:
"Ні вже,— каже,— чоловіче,
Разом нам не жити!
Скільки ти на мене глянеш —
Зараз пригадаєш,
Що довіку через мене
Ти сина не маєш!
Скільки я на тебе гляну,
Зараз пригадаю,
Що довіку через тебе
Я хвоста не маю.
Буду тобі, чоловіче,
Все добро робити,
Але разом із тобою
Я не буду жити!.."

Отак воно, добрі люди!
Польща — то дитина,
Король польський — то господар,
А вуж — Україна!.."

МОШКОВА ПІСНЯ

Колись Мошко улюбився
У нашу дівчину.
То, бувало, все співає
В лихую годину:
"Світить місяць, світить,
І сонця не треба,-
Він не впаде з неба,
Бо добре держиться.
Ой там край Дунаю
Голуби літають,-
Най собі літають,
Бо я їх не спійму.
Сів заєць на дубі,
Оріха кусає...
Бо він виглядав
Милої коханки.
Сів заєць на дубі,
А я коло дуба.
Як ти мені люба,
Сказати не можу!"

ХТО КОГО ЛУЧЧЕ

Бився Мошко із Гаврилом
Та й потім хвалився:
"Ото,— каже,— на ярмарку
Я з Гаврилом бився!
Він на мене із ломаком
По плечах махало.
А я йому все з ярмурком
По носі давало!"
"Та славно ж ви, Мошку, бились...
А хто ж кого лучче?"

"Та Гаврило мене лучче,
А я його лучче!"

НЕВИННИЙ МОШКО

"Куди, Мошку, так ідеш?"
"На війну виходжу!"
"А чого ж то пізно так?"
"Ще два-три положу!"
"А як тебе часом хто
Схоче положити?"
"А кому ж я винен що?
За що ж мене бити?"

ТРИ ПИТАННЯ

Рабин:
"Чого півень, як співає,
Очі закриває?"
Мошко:
"Того, давне, що напам'ять
Свою пісню знає".
Рабин:
"Чого колись по драбині
Ангели злізали?"
Мошко:
"Бо ще були молодії,
Мало пір'я мали".
Рабин:
"Чого море так солоне,
Що не можна пити?"
Мошко:
"Бо погані оселедці
Мали заселяти".

ЧИ ДАЛЕКО ДО НЕБА

"Що п'ять верстов — то й коршомка,
Нічого й лічити,
Бо п'ять верстов як проїдеш,
Треба й відпочити.
Ото їдуть із ярмарку
Двоє господарів,
У кожного віз порядний,
Воликів по парі.
Їдуть собі помаленьку,
Грошенята мають,
Полягали на соломі —
Та й думу гадають.
Далі їден пробудився
З глибокої думи,
Повернувся на соломі.
"Чи спиш,— каже,— куме?"
"Що говориш?" — другий каже.
"Чи спиш, я питаю".
"Та не сплю ще,— каже,— куме,
Тільки що дрімаю!"
"Не дрімай же на годину
Та глянь против неба,
Скільки б верстов так до неба
Проїхати треба?"
"Та бог його святий знає
І добрії люди...
Я думаю, що не більше,
Як п'ять верстов, буде".
"Гуттю, куме!.. Та се баба
Тобі набрехала...
Та якби п'ять верстов було,
Там коршма б стояла!"

ОКУЛЯРИ

Розходився мужичок
Аж гвалт дякувати,
Та одна йому біда:
Не вміє читати.
До аз-буки — так куди,
Не того він хоче.
Він гадає чим другим
Просвітити очі.
"Не вміє ж так старий дяк
Стрічки розібрати,
Окуляри ж як візьме —
То куди читати!
Отак і я заведу
Кондаки й тропарі,
Піду тільки та куплю
Такі окуляри".
Пішов мужик до крамниці,
Різні вибирає...
Що на очі накладе,
То все не читає.
Далі соті з носа зняв,
Об землю ударив.
Розплатився та й пішов
Сам без окулярів.
Та й на проводи сказав
Хрещеному люду:
"Окулярів не купив
То й дяком не буду".

ЕГЕ, ГАЙ

Йде видючий і сліпий,
Та й каже видючий:

"Ото, брате, синій гай!
Ото ліс дрімучий!"
"Еге! Еге! — каже той.-
Як ти собі важиш!"
"А ти ж, брате, бачиш що?"
"Та ж ти, брате, кажеш!"

СКІЛЬКО ДУШ

"Скільки, куме, в тілі душ?"
"Одна, я гадаю".
"Може, в тебе і одна,
А я так дві маю:
Бо як руки на снігу
В мене заколіють,
Хукне теплая душа —
І руки тепліють.
А як страва на столі
Гарячая буде,
То вже друга, бач, душа,
Холодная, студить!"

ПОНИЗИВ

П'є-гуляє у неділю
На коршомці Гарасим;
З Гарасимом п'є-гуляє
І сусід його Трохим.
А обидва стрільці жваві.
От перечка і пішла...
Далі Трохим розходився,
Підійнявся з-за стола:
"То ти кажеш, що ти луччий?
Що ти гаспидний стрілець?
Збий же мені з чуба шапку —

Тоді будеш молодець!"
"Кажеш, може, що не зіб'ю?"
"А ти кажеш, що зіб'єш?!"
"А їй-богу, що ізіб'ю!"
"А їй-богу, не зіб'єш!.."
"Та от тобі і рушниця!"
"Ану-ну! Давай! Давай!"
"Ставай, лишень, край порога!"
"Та я стану, ти ставай!.."
Цілить один од порога,
Другий стоїть за столом
Та щосили натягає
Сиву шапку на чоло.
Бах! рушниця... Стало димно...
Йде до столу Гарасим...
А за столом в сивій шапці,
Як баран, лежить Трохим!
(Йому куля пролетіла
Через шапку і чоло...)
Підіймає він Трохима,
Підпирає за столом.
Сам одходить до порога.
Знов рушницю в руки взяв,
Прицілився разів кілька
Й головою похитав.
"Вибачай мені, Трохиме,-
Гарасим проговорив,-
На два цілі лиш понизив
Та й і шапки не ізбив".

АБИ ДУША ЧИСТА

Два злодії опівночі
Костьол обкрадають;
Обшарили всі скарбони,

Святих обдирають.
І забрали, які були,
Гроші під замками.
Далі один на олтарик
Пнеться з постолами.
"Та що ж бо ти, брате, робиш? —
Став другий казати.-
Як-то можна святе місце
Постолом валяти?"
А той каже: "Мовчи, брате!
Ми тут перед богом —
Аби душа чиста була,
Постоли — нічого!"

ЛЯДСЬКА НАТУРА

Блудить ляшок серед лісу,
А мужик рубає...
"Та ти, ляше, либонь, блудиш?" —
Мужик промовляє.
А лях каже: "Chocaj bladzie,
Ale mam nature
Nie pytas sie tego nigdy
Kogo bije w skore!" [8]

СВИНЯ СВИНЕЮ

Несе мужик у ночовках
Додому свячене:
Яйця, паску, і ковбаси,
Й порося печене.
І порося, як підсвинок,
Та ще й з хроном в роті.
Несе, бідний, та й спіткнувся
У самім болоті.

І схибулись нові ночви,
Затряслось свячене,
І в болото покотилось
Порося печене.
Глянув мужик на болото,
Посвистав до лиха,
Одвернувся, набік плюнув
Та й промовив стиха:
"Та свиня таки свинею!
Правду кажуть люди:
Святи її, хрести її —
Все свинею буде!"

ДОБРА НАТУРА

Грає скрипка, грає кобза
І бандура грає;
Чумак літом у кожусі
Гопки витинає.
Витинає чумак гопки,
Аж потом заллявся...
"Та скинь-бо ти кожух, брате!"
Якийсь обізвався.
"Ні, не скину! — чумак каже.-
Бо натуру маю,
Що йно тільки з себе скину,
То все пропиваю!"

ЧУПРИНА

Питалися козака:
"Що то за причина,
Що в вас гола голова,
А зверху чуприна?"
"А причина то така:

Як на війні згину —
Мене ангел понесе
В небо за чуприну".
Питаються мужика:
"Що то за причина,
Що в вас гола голова,
А зверху чуприна?"
"А причина то така:
Нас біда обсіла —
Голимося до кривлі,
Щоб кузка не їла!"

ЗГУБА ДУШІ

Раз пропала на степу
В чумаків сокира,
До одного всі взялись:
"Ти та й ти, псявіро!..."
Той їх годить, хаменить,
Той їм розважає,
Вже й клянеться на чім світ,
Богом присягає...
Ні! Не вірять! Аж чумак
Против неба глянув:
"Коли я сокиру взяв,
Най я ляхом стану!..."
"Стій, чумаче, не губи
Ні душі, ні віри!
Вірим-вірим! Ти не брав
Нашої сокири!"

НЕ МОЇ НОГИ

Серед лісу, серед гаю
У недіleshній обід

Заснув мужик у чоботях,
Прокинувся без чобіт.
Прокинувся, протер очі,
Разів кілька позіхнув,
Разів кілька босі ноги
З подивлінням повернув.
"Не мої се,— каже,— ноги,
Присягаю на чім світ,
Бо мої в чоботях були,
А сі — босі, без чобіт!"

ЗАГАДКИ

Позбирались дукачі,
Добре підгуляли.
"Давай, Мошку, загадок!" —
До жидка пристали.
А жидок собі бім-бім,
Пейси підвиває:
"Як завдати, так завдам,
А хто не вгадає?"
А ті кажуть: "Не журись!
За то буде плата.
Хто не скаже, що то є,
Заплатить дуката".
"Угадайте ж,— каже жид,—
Що удень чорніє,
Що біліє уночі,
А ранком синіє?"
"Добре!" — кажуть.
От прийшли —
Гадали-гадали,
Далі бачать, що не сил,
По дукату дали.
"Що ж то, Мошку, таке є?" —

Жидюка питають.
А той: "Гирсти! Що то є?
А я почім знаю?"
"Ну ж бо, Мошку, не жартуй!"
"Та жарту до ката,
Я і сам собі даю
Цілого дуката!"

САМ ПОЇДУ!

Що заслабне, було, жид
І рабина просить,
Рабин тільки з-за дверей
Палицю виносить
Та й пахолка свого шле
З нею до слабого...
От пахолок курував
Жида не їдного.
Аж раз якось довелось
Слабу курувати;
От пахолок і прийшов,
Щоб палицю взяти.
А той каже: "Хто слабий?
Чи жид, чи жидівка?"
"Не жид,— каже,— а їдна
Молода жидівка".
Рабин живо із стільця,
Палиці й ні сліду.
"Живо коні! У, біда!
Сам,— каже,— поїду!"
26 февраля

ВОВКИ

"Чого, жидку, так збілів?
Що з тобою сталось?"
"Ах, за мною через став
Аж сто вовків гналось!"
"Бог з тобою!.. Сто вовків!..
Та б село почуло..."
"Та воно пак і не сто,
А п'ятдесят було".
"Та й п'ятдесят диво в нас...
Де б їх стільки взялось?"
"Ну Іванцю! Нехай так,
Але десять гналось".
"Та і десять не було!
Знать, один усього?"
"А як один? Аби вовк!
Страшно і одного..."
"А може, то і не вовк!"
"А що ж то ходило?
Таке сиве та мале,
А хвостик, як шило".

ГОЛОДНИЙ ЖИД

Небагато орендарі
В сабаш наварили
Та й, на лихо, убогого
Їсти запросили.
А убогий, ще й голодний,
На то не вважає:
Як припався гатилити —
Як у торбу пхає.
Та і ні вже як од миски
Біду одірвати,
Ото вони й задумали
Дечого питати.

"Чи маєш ти,— кажуть,— батька?"

А той каже: "Маю!"

Їсть і каже: "Батька маю,

І ще й маму маю..."

СТРАШНИЙ СУД

В страшносудную неділю
Ксьондз казання говорив,
Став за божий суд казати
Та й, на гріх, пересолив.
Слухав-слухав бідний мазур,
Далі тяженько здихнув,
Подивився на Jezusa
Й головою похитнув.
"Коли так,— промовив,— Jezu,
Ти судити нас будеш,
То, будь певний, сам, як палець,
Серед раю заживеш!"

ШЛЯХТИЧ

Мша кінчилась у костьолі,
Люд порозсипався,
У костьолі тільки шляхтич
Убогий зостався.
Та ще десь за образами
Захристиян лазить,
То святих там заслоняє,
То в них світло гасить.
Обдивився кругом шляхтич —
Не видно нікого,
Та живенько, де Антоній,
Припав до святого:
"Blagam cie, czlowieczku swiety!"

Blagam cie, Antoni!
Podaj, serce, mnie pieniedzy,
Niech ja kupie koni!" [9]
А тут йому з-за святого
Грубий голос чути:
"Nie dam, nie dam dla galgana,
Nie dam i na buty!" [10]
І в минуті бідний шляхтич
На ноги схопився,
Подивився на святого,
Ближче підступився.
"Dales, nie, Antoni swiety,-
Каже до swietego.-
Tylko nie kpij — jestem szlachcic,
Nie pozwalam tego!" [11]

КАМІННИЙ СВЯТИЙ

Раз обходили ляхи
Навкруги костьола,
Захопили хто що міг,
Ходять наокола.
Ото мазур і собі,
З набожництва свого,
Перед себе захопив
З каменя святого.
І аж крекче, неборак,
А святого носить
Та щоб живо обійшли,
Пана бога просить.
А тут, йому не біду,
Тільки що ступають,
А навколо обійшли —
Знову починають.
Бачить мазур, що ніяк

Справи не докаже,
Та об землю тим святим
Та й до нього каже:
"Був-ись,— каже,— молодий,
То тоді носили,
А тепер ходи і сам,
Мені не до сили!"

НАБОЖНИЙ КСЬОНДЗ

В'їхав біскуп у село,
Мазура здиває.
"A czy w domu teraz ksiadz?" [12] —
Ласкаво питає.
"Ні, не вдома, — каже той, —
Пішов на хрестини.
Ксьондз-сусіда якось мав
Недавно родини..."
"Ksiadz ma dzieci, i ten chrzci?" [13]
"А що ж тут і злого?
Той у сього охрестив,
Сей тепер у того!"
Почув біскуп та й здихнув:
"Dzieci bez malzenstwa!..
Sluga boski traci czas!..
Lud bez nabozenstwa!
A czy czesto msze on ma?" [14]
"О, завжди, пане!
Хоч так часом підп'є,
Що й рівно не стане,
І руками, бідий, все
Олтарик хапає,
А все-таки цілу мшу
Слічно відправляє".

PASA NA DZIECI [15]

Їздив біскуп по панах,
Грошей налупився,
Подарунків нахапав,
Наївся, напився.
А тут йому ще їден
Гедзелу підносить
І ситого на обід
Ще до себе просить.
Їде біскуп і туди,
За столом сідає...
Ото страву подають,
Дідич припрошає.
А той їв би ще таки,
Тільки промахнувся —
У дорозі, на біду,
Поясом стягнувся.
Що робити? Розпусти —
Якось не годиться!
А так сиди та не їж —
Дідич образиться...
Аж тут якось під вікном
Малі діти грались,
І, звичайне, дітлахи
Бігали, сміялись.
Ото біскуп не промах,
На фіглі береться.
"Ej ze, dzieci, bede bic!" [16] —
Кричить і сміється.
"Ej ze, dzieci, bede bic!"
А діти сміються
Та вже собі й до вікна
По кількоро пнуться...
Тоді біскуп з себе пас.

"Poczekajcie z, dzieci!" [17]

Та на хлопців помахав:

"A pasa na dzieci!"

BISKUPSTWO

Коли біскуп був не біскуп,
А плебан убогий,
То і пара добре везла,
А часом і ноги.
А як біскупом зробився
Та вбився у сало,
Тоді йому і чотири
Зробилося мало.
Раз він гнався шістьма кіньми
В шовках та у злоті,
Як нагнався на баюру,
Застряг у болоті.
Бились-бились сиві коні
Та й лягли, до лиха;
Мовчав-мовчав і сам біскуп
Та й промовив стиха:
"Co to, — каже, — byc plebanem!
Plebanstwo to glupstwo!
Lecz biskupem — co za ciezar!
Ciezarne biskupstwo!" [18]

ПІП І КСЬОНДЗ

Ксьондз сміється: "Паки! Паки!
Дай, попе, табаки!"
А піп каже: "Surdum corda! [19]
На, теляча морда!"
27 февр[аля]

СУХОДОЛЬСЬКИЙ

Згинув шляхтич Суходольський,
Вже в костюлі тіло,
І з-під небка ксьондз навколо
Поглядає сміло.
Далі мову зачинає,
Тільки не по-польськи,
Зачинає по-латині:
"Ubi Suchodolski?" [20]
І поглянув ще навколо:
"Ubi Suchodolski?"
Далі ще раз кругом глянув:
"Ubi Suchodolski?"
Аж п'яничка їден слухав:
"Ubi" все та "ubi",
Далі й каже: "Знаєш, ubi?
У чортовій губі!"
"Lzesz, galganie! [21] Він у бога! —
Ксьондз відповідає. —
Враз з святими його хвалить
І на арфу грає!"
А п'яничка похилився,
За ліхтар узявся.
"Та не знаю, хто з нас galgan, —
Сміло обізвався, —
Бо покійник не знав того,
Як і дудку взяти,
Та де йому перед богом
Ще й на арфу грати?"

КСЬОНДЗІВ НАЙМИТ

Ксьондз і пані покойова
На мшу поспішають,

На відході до покою
Слугу закликають.
І тут пані йому каже,
Щоб набіл забрати
І конечне до обіду
На ринку продати.
А ксьондз його посилає
З квитком до Давида
Та узяти око м'яса
Каже йому в жида.
Пішов слуга до Давида —
Не скурав нічого,
Виніс набіл продавати —
Не стало і того.
Прибігає до костьолу,
Глядить свої пані,
Аж ксьондз якраз на ту пору
Стоїть на казанні.
І так чуло мову мовить:
"Czego ty, człowiecze?
Czego chodzisz, czego szukasz
Na tym marnym swiecie?" [22]
А слуга на весь костьол:
"Та ж пані шукаю!
Бо сметана вся пропала
І сам пропадаю".
"Тс!.. Тс!.." А ксьондз говорить:
"My nie wiemy sami,
Lecz co David na to powie,
Jego posluchamy!" [23]
"О, вже, пане! — слуга каже. —
Ваш Давид хороший!
Не дам, каже, не дам м'яса —
Давай перше гроші!"

ПЕКЕЛЬНА СМОЛА

Раз на мові ксьондз казав:

"Не впивайтесь, люди!

На тім світі вам смола

Замість вина буде!"

Ото якийсь і захтів

Смоли скуштувати,

Каже собі два бички

За денежку дати.

Випив один — не біда,

Другий випиває...

Посмакував неборак,

Далі промовляє:

"Та гірка вона, гірка!

А все ж не тужити:

Як втягнеться чоловік,

То й то буде пити!"

МАЗУР НА СПОВІДІ

Сповідав ксьондз молодий

Мазура старого.

"Що ж,— питає,— чуєш ти

За собою злого?"

"А нічого!.. Та і що ж

Злого чути маю?

Чи в костьолі коли був?

Чи коршму минаю?

Слава богу, господь крив:

Того не бувало..."

"Ах ти, грішнику такий!

Чи ж того ще мало?

А ще більше? Може, й звів

Чужую дитинку?"

"Хотів тільки — та куди!
Не твоїх літ, синку!.."

Підірвався з місця ксьондз
Та хвать за чуприну!
Та як його розмахав —
Аж насередину!
А той чуба загорнув.
"Правда,— каже,— люди.
Хто із блазнями зайде,
То й сам блазнем буде!"

МАЗУР У БОЛОТІ

Застряг мазур у болоті,
Хуру підпихає
Та й до помочі Дороту
Святу упрошає:
"Свята панно, — каже, — панно!
Святая Дорота!
Будь ласкава надо мною,
Вирятуй з болота!"

Ані з місця його коні!
Нічого робити,
Давай тоді Antoniego
На поміч просити.
Підпер хуру та як крикнув:
"Swiety мій Антоній!
Вирятуй хоч ти з болота
Мої бідні коні!"

То від крику коні раптом
Рушили з болота.
А він каже: "От що хлопець!
Не то, що Дорота!"

КРИВА БАБА

Раз до ксьондза забрела
Кривая на ноги
І, бідная, на дітей
Просила підмоги.
А ксьондзові грошей жаль, —
Давай її вчити,
Як каліці із дітьми
В білім світі жити.
"Лучче, — каже, — ти навчись
Бабити, змовляти,
То й на себе, й на дітей
Будеш гроші мати!"
"Де ж навчитись, пане мій?
Дайте мені раду!"
"Що учитись? Ти змовляй
Хоч так, для прикладу:
"Пробіг пес через овес —
Не шкодило псові,
Най же шкоди не буде
І тому вівсові".
Пішла баба — і куди!
Як свята, курує;
Пройшло уже кілька літ,
Ба, і ксьондз хорує;
Така ґуля, як кулак,
В горлі йому сіла...
Лічать-лічать дохтори,
А все ґуля ціла.
Далі вдався до бабів,
Нічого чинити...
От приходить і крива
Слабого лічити.
Ксьондз, до лиха, вже забув;
Вона не питає,
Каже вийти з хати всім,

Сама зачинає:

"Пробіг пес через овес, —

Не шкодило псові,

Най же шкоди не буде

І тому вівсові!"

Подивився слабий ксьондз:

"А, то ти, зозуля?"

Та як враз зареготав —

Так і трісла гуля!

РОЗУМНИЙ ПАНИЧ

Привіз дідич раз на свята

Зі школи сина

І не може натішитись,

Що вчена дитина.

Раз здивує гуменного

І тому хвалиться:

"Ото, — каже, — мій синочок

Як у школі вчиться!..

Та і розум, що за розум!

Як тобі, Іване?"

"А Мені то щось не так-то

Здається, мій пане!

Бо якби наш панич мали

Розуму доволі,

То нічого їм би було

Вчитися у школі!"

МША

Здумав дідич помолитись,
Добрая душа!
Посилає до костьолу,
Чи правиться мша.

Пішов козак до костьолу,
О світі забув...
Подивився, роздивився,
Назад повернув...

"А правиться мша в костьолі?" —
Дідич запитав.
"А бог його святий знає! —
Козак відвічав. —

Мшить не мшить, музики грають,
А ксьондз собі п'є:
Має бути, що і костьол
Жидам продає!.."

ПОЛЬСЬКИЙ І РУСЬКИЙ КІТ

Несе м'ясо руський кіт,
Польський вихилясом:
"Що ти, котику, несеш?"
А той каже: "М'ясо!"

Та як "М'ясо!" вимовляв,
М'ясо і упало,
І з ним польського кота
В минуті не стало.

Несе м'ясо польський кіт.
Руський і питає:

"Що ти, котику, несеш?"

"Mieso!"— відвічає.

І як "Mieso!" вимовляв,
То так стиснув зуби,
Що бідняка, руський кіт,
Лиш облизав губи.

ЗЕЛЕНИЙ ПЕС

Зайшов німець раз на бал,
З панною сідає,
Мовчить-мовчить, далі раз
Сусідку питає:

"Чи зелений коли пес
Пані не здибала?"
"Та ні, — каже, — або що?" —
Німця запитала.

"Та нічого, — каже той, —
Я так лиш питався,
Бо з зеленим, пані, пес
І я не здибався!"

ЛИСТ

Іден дідич мав у школах
Кохану дитину,
Ото раз до неї й пише:
"Милий ти мій сину!

Як ти здоров — слава богу,
А як добре вчишся,

То не візьме тебе дідько,
Про те не журися;

Моя жінка, твоя мати,
Без відома мого
Посилає на оріхи
Тобі золотого.

А я тобі посилаю
Старі ногавиці,
Зроби собі жупанину,
З рештків — рукавиці,

Та учися, милий сину,
Та читай багато,
Бо ти дурнем зостанешся,
А я— твоїм татом!"

ЖИВОТИНА

"Де то, доню, животина
Так?!"
"То то, мамо, коло тина
Дяк.
Все, бувало, грає, грає
Та й...
Все, бувало, примовляє:
"Дай!"
Раз підсунув було ручку
В то...
А я кажу: "Дай обручку,
То..."
А він каже: "На обручку!
Дай!"

Я пустила його ручку,
Та й!"
8 мая

СЛАБИЙ ЗУБ

Сидить шевчик на стільці
На кумові постільці
Пришиває латку.
Аж у сінях двері — скрип!
Далі двері в хату рип! —
Шелеп кум у хатку!

"Здоровенькі ви були!
А що ж мої постоли —
Вже, мабуть, готов!?"
"Зараз будуть... Погодіть,
Що ж ви стогнете, як дід?
Чи вже ж нездорові?"

"Та не то щоб, боже, крий,
Був я дуже так слабкий,
А так тільки нудно;
Розболівся вражий зуб
Та заріс тобі, як дуб,
Що й вирвати трудно..."

"Не журіться, — каже швець, —
А сядьте-но на стілець!.."
На стілець саджає,
В дратву зуба замотав,
Кінці разом посплітав,
До ноги чіпляє.

Але, звісно, у шевців
Все дірявії стільці,
Щоб то не душило.
Ото шевчик і зайшов,
Стихача діру найшов
Та хвать кума шилом!...

Кум підскочив, як той цап,
Та рукою ззаду лап
За грішнєє тіло:
"Недаремне ж я стогнав,
От коріння попускав —
Аж там заболіло!"

ЖОНАТИЙ

Била жінка мужика
Та й вигнала з хати.
Пішов, бідний, по полях
Притулку шукати.
Ходив, бідний, цілий день,
Все кляв молодицю,
Наостаток десь заліг
На руді в копицю.
Аж дивиться на руду,
Що бугай хороший
Ходить собі по траві,
Мукає з розкоші,
Та й і каже неборак:
"Щасливий ти, брате,
Колись і я так співав,
Як був нежонатий!"

ТІЛЬКО ДОПЕЧИ!

Ідуть собі парубки
На нічліг до гаю
Та й говорить, як господь
Гнав Адама з раю.

"Ото,— каже з них їден,-
Господь обізвався:
"Що ж, Адаме, виходи!
Де ти заховався?"

Мовчить Адам, а господь,
Серед раю саме,
Обізвався другий раз:
"А де ти, Адаме?"

Мовчить знову. І господь
Страшно розізлився:
.....
Де ти там зашився?"

"Тю на тебе! — всі кричать. —
Схаменись, небоже!
Де-то вже таки господь
Так сказати може?!"

"Та дурні ви! Ніби бог,
То вже й маслом маже?..
Аби тільки допекти —
То ще й не те скаже!"
8 мая

ГЛУХИЙ І ГУБАТИЙ

Довелося на віку
Глухому з губатим
Раз у церкві, на біду,
У парі стояти.
І губатий що почне
"Отченаш" читати,
То так губи і складе,
Як ніби свистати.
Довго глухий поглядав,
З злості аж мінився,
Далі руку одвинув,
Ближче приступився
Та по пиці того хвать!
"От тобі свистати!"
"Бог з тобою, — каже той, —
Бачиш — я губатий!"
А той його другий раз:
"Дарма, що багатий!..
У нас церква не на то,
Щоб в нії свистати!"

СКАЖИ ПО-НІМЕЦЬКИ

Положився вражий німець
З хазяями спати.
Серед ночі став тихенько
Жінку цілувати.

Але мужик пробудився
Та й жінку торкає.
"Таж тебе цілує німець!" —
Стиха промовляє.

"А цілує!" — "То кажи що!"
"Який молодецький!"

Як умієш що сказати —
Скажи по-німецьки!.."

12 мая

ШКОЛЯР

Іде з ярмарку мужик,
Школяра здиває,
Підпив собі, неборак,
Ото і питає:

"Що ти, хлопче, за їден?"
"Я школяр", — той каже.
"А коли ти, — каже, — шкляр,
То сідай же, враже!"

Школяр собі не страшко —
Бере та й сідає,
А мужик сидить, мовчить,
Воли поганяє.

Далі в озеро звернув,
В саму середину,
Зупинився, воли п'ють;
Питає хлопчину:

"Що ти, — каже, — за їден?"
"Я школяр, панотче!"
"То ти школяр, а не шкляр!"
Та як настукоче!..

"Геть із воза, куди хоч,
Бісовий школяру!.."

Школяр поли підійняв:
"А що ж, господарю!..

Як пускатися на дно,
Не псувати ж воду;
Пустіть уже хоч з ярма
Скочити у воду!"

"Не питайся!.. Куди хоч!.."-
Мужик промовляє...
Школяр тоді по війї —
Притику виймає.

Перегнувся на ярмо,
Полових по шкурі...
Їде школяр на сухе —
Мужик у баюрі.

ПОПОВИЧ

Наспівався попів син
За свята доволі
Та й по святах і махнув
Учитися в школі.

А мужики й загули,
Що добре співає,
Ото староста колись
Батюшку й питає:

"Куди піде ваш панич,
Як вийде у люди?"
"Куди? Звісно, у попи!
Попом собі буде!"

"Шкода його на попа! —
Мужик промовляє. —
З нього добрий був би дяк,
Бо то-то співає!"

ЖАЛІБНИИ ДЯК

Щойно в деркві коли дяк
"Іже" заспіває,
Бідна баба у кутку
Мало не вмливає.

Аж завважив теє дяк,
До неї забрався.
"Чого плачете ви так?" —
Стару запитався.

"Як не плакати мені,-
Стара баба каже, —
Коли мене голос ваш
Аж за серце в'яже!

Так колись моя коза
На льоду кричала,
Як там її звірина,
Бідну, розривала".

ВБИЛИ

Якось жильним четвергом
Чи там середою
Забив мужик кабана,
Шмалить над водою.

Кругом нього тьма собак
І дітей до ката...
А найближче з них усіх
Синок його брата,

І, звичайне на селі,
Вбогого дитина,
Тільки на нім і була
Тая сорочина!

Стоїть бідне хлопчєня,
На вогонь пантрує,
Дядьки з носа аж пищать,
А воно й не чуєє.

Далі багач подививсь.
"Здоров, — каже, — сину!
Вбив що батько на свята?" —
Питає хлопчину.

А хлопчина носом шморг!
Попід ніс рукою.
"Убив, — каже, — дядьку мій,
Сучку над водою!"

ВІЙНА

Молотив раз у попа
Парубок Микита
Та якось там і украв
Цілу мірку жита.

Украв собі та й сховав...
Прийшло сповідатись —

Лихе його підвело
Попові признатись —

Лаяв-лаяв його піп,
Торгав за чуприну,
Наостаток і сказав:
"Отак, бісів сину,

Поки жита не буде,
Була б тобі трясця! —
Поти тобі не буде
Сповіді й причастя!"

Ніщо діяти!.. Вночі
Згорбився Микита,
Потихеньку поїд тин
Несе міру жита,

Приніс якось до сіней-
Хату відчиняє,
Стає, бідний, у кутку,
Пари не пускає.

А попові на той час
Не Микита сниться:
Його сонна обняла
Тлуста молодиця.

Пробудився сонний піп,
Мацнув молодицю,
Підійма на животі
Білу спідницю.

Та й говорить: "Уставай,
Нічого дрімати,
Іде турок на війну —
Москву воювати".

"Та ваш турок не біда! —
Каже чорноброва,-
Коли турок хоче битись,
То Москва готова".

Що там було —звісна річ!
Кінчилося діло,
Аж Микита із кутка:
"Кахи!" собі сміло.

Піп схватився: "Хто то там?"
"Я,— каже Микита,-
Оце,— каже,— вам приніс
Вашу мірку жита".

"А давно ж ти,— каже піп,-
До хати забрався?"
"А давно! Ще на війну
Й турок не збирався!"

"Неси ж,— каже,— то назад
Та спожий на щастя,
А я тебе взавтра й так
Пущу до причастя..."
8 юня

ДОЩ

Обсіялись мужики,
Дощу виглядають!
Ото два собі зійшлось,
Стали, розважають...

Грицько старий, як судець, [24]
Палицю тримає,
Набік голову схилив,
Землю колупає.

А Хома на мотузку
Гудзи собі в'яже.
"Нема дощу!" — каже Гридь,
"Нема!" — Хома каже.

"Якби, Хомо, господь дав,
То я вже говорю,
Що усе б то із землі
Піднялося вгору!"

"Усе, дядьку?" — "А усе!"
"Лучче ж най не буде!
Моя жінка у землі!
Не хочу паскуди!"

КОЖУХ

Серед церкви став багач,
Світло поправляє.
І на нім кожух-кожух,
Аж очі вбирає.

Та і сам він не худий,
Аж труситься сало...

Глянув вбогий із кутка
Та й заздрісно стало.

"Ет, не знає,— каже,— бог,
Кому щастя дати...
От якби то так мені
Кожух такий мати,

То, здається, що б прийшов
У церкву до лиха
Та лиш став би я, стояв
Та бздикав би стиха".
10 юня

ПРИВІТАННЯ

Наварив багач, напик:
Батюшки чекає.
Батюшка лиш на поріг —
От він і вітає:

"На тепленьке, в добрий час!
Тільки що зробили...
Та де ж то ви так були,
Батюшечко милий?

А тут тільки гавкне пес,
Свиня зарохкоче, —
Так і думають усі,
Що то ви, панотче!

Спасибі ж вам, що прийшли!
Пийте гріту з перцем...

Ріжте собі печінки...
Крайте собі серце!

А заким-то подадуть
Печеного зайця,
Не сидіте, прошу вас,
Лупіть собі яйця!"
10 юня

ВИ, ПАНОТЧЕ

Питається архирей
Попа молодого:
"Який,— каже,— тебе чорт
Висвятив дурного?"

А той йому, неборак,
Подивився в очі.
"Та святили ж,— каже,— ви,
Пресвятий панотче!"

ТАМ ЇЇ КІНЕЦЬ

Архирей їден заморський
Такий звичай мав:
Як без грошей була просьба,
То і не приймав.

Аж дяк якось коротенько
Просить стихаря,
І на білу середину
Кладе хабаря.

Архирей і не гадає,
Що там далі є,
Пробіг жваво його просьбу
Та й назад дає.

Той і просить: "Прочитайте!"
"Та я прочитав!"
"Та іще раз прочитайте!"
"Ще раз прочитав",

"Моя просьба на тім боці,
Там її кінець!"
Аж тогди затримав просьбу
Святий панотець.

ЧОГО ЛЮДИ НЕ СКАЖУТЬ!

Не питає архирей,
Що сам не без того,
А бештає за гріхи
Вдівця молодого.

"Хто казав вам?" — каже той,
"Як-то хто? А люди!"
"Та хто тепер людям тим
Вже вірити буде?"

Таже вони і на вас,
Пресвятий панотче,
Розказують то і то..
Звичайно, не в очі!"

Здихнув собі архирей.
"Іди ж,— каже,— з богом!"

Та ще й хрестом наділив
Вдівця молодого.

МАЛО НЕ РИГАЮ

Питається архирей
Батюшку старого.
"Чув я,— каже,— що ти п'єш
Багато хмільного",

"Ні, не вірте,— каже той,-
Хіба тільки воду,
А хмільного — свідок бог —
Не кушаю зроду".

"Не кушаєш? — каже той.-
Зроду не вживаєш?
Як же ж,— каже,— ти вино
З чаші випиваєш?"

"Не питайте! — каже піп.-
Пити — випиваю,
Але сам я — свідок бог —
Мало не ригаю!"

11 юня

МЦА

Колись собі мужичок
Читати навчився,
Баньку грошей заплатив
Та й попом зробився.

Ото йому і прийшлось
В церкві щось читати
І "мисліте, [25] ци-аз [26] — ца"
З титлою складати.

І замукав бщний піп,
Аж пригнув колінця:
Все "мисліте, ци-аз-ца,
Словотитла — німця!"

"Та який тут,— каже,— чорт
Того німця тиче?!"
Та й з криласа у олтар
Піддячого кличе:

"Ходи,— каже,— та склади!
Чи умієш, враже?"
А той тільки подививсь:
"То місяця!" — каже.

"Добре, сину,— каже піп,-
Іди ж ти співати!".
А сам далі розпочав
По складах читати.

ПО СТАРІЙ ПЕЧАТІ

Вмерла жінка у попа,
А піп і хитриться,
Що до виводу прийде
Яка молодиця,

То він її приведе,
... у хаті

Та і каже, що то так
По старій печаті

Подобалась та печать
Нашим молодицям.
Ба вже й думають вони,
Що так і годиться.

Але настав другий піп —
Їдна прибуває,
Просить виводу в попа,
Сороківку пхає.

"Іди в церкву!" — каже піп.
"Та ні,— каже,— в хаті!..
Та так-таки, прошу вас,
По старій печаті!"

Догадався бідний піп,
Що куди стріляє.
А самого господь крив —
Свою гарну має.

Та й і каже: "То колись
По старій читали,
А тепер нова печать,
Стару скасували!"
12 юня

ГОРОХ

Розкипається горох,
Наймит — що діяти?

Іде в церкву до попа
Обідати звати.

Розштовхує мужиків
І сажею маже.
Піп якраз стоїть з хрестом,
А той йому й каже:

"Та ідіть-бо на обід,
Годі з вас молитися:
Бо горох там на г...
Далі розкипиться!"

"Тю на тебе! — каже піп.-
Чи встиду не маеш?
В такім місці ти святім
Г... поминаєш!"

Далі хрестом замахнув.
"Геть від мене! — каже.-
Бо як тебе пог...ю,
Аж вс... ся, враже!"
12 юня

БОЖІ ПТИЦІ

Говорив раз піп казання
Із письма святого.
"Чого, грішнику, так липнеш,-
Каже,— до земного?"

Подивись на божу птицю.
Як вона лігає;

Ні оре, ні жне, ні сіє,
Ані пожинає".

А староста напереді
Тільки засміявся
Та до ключника старого
Стихача озвався:

"Та якого ж,— каже,— чорта
Тая птиця й має?!
Скаче тільки по дорозі
Та г... а шукає".
14 юня

ОВ!

Говорив піп на казанні:
"Був-то собі,— каже,— гай,
За тим гаєм — іще гаї,
А за ними — іще гай!

Там-то,— каже,— святий Юрій
Показав своє добро,
Як пришпилив змію люту
Та списою під ребро.

То змія вже і почула,
Що тут її буде смерть:
Лягла тільки, простягнулась
Та все собі пердь та пердь!"

А староста: "Ов, панотче!" —
Аж узявся за чоло.

Мабуть, йому таке слово
Не до думки підійшло.

А піп йому: "Не "ов", дурню!
Бо що правда — то не див!
А ти, старий, аж би вс...ся,
Щоб тебе так пришпилив!"
14 юня

ПРОСЬБА

Раз писали мужики
До свого владики.
"Архирею,— пишуть,— наш!
Ясний та великий!

Церква наша з давніх літ
Перейшла нінащо.
Кілько є у нас святих —
Всі стали ледащо.

Матір божа на дошках
Згорбилась, зігнулась,
Апостоли розійшлись,
А Варвара здулась.

Миколай від хробакшів
Порохном узявся.
Сам спаситель на вратах
Поздовж перепався.

Миколая нам позволь
Наново зробити,

Матір божій через зад
Клин їден забити.

Апостолів всіх уряд
Дрючками зігнати,
Спасителя на вратах
Щоб на шпуги взяти.

А з Варварою уже
Нічого робити:
Коли вона здулась так,
То кажи покрити".
14 юня

ПО ВОДІ ПІДУ

По ярмарку циганчук
Конем виграває,
Понад воду всіх людей
З ярмарку скликає.

Кого здиває — кричить;
"Сину, тату, діду!
Ходіть живо понад став,
Я по воді піду".

Посходились понад став,
"Всі по грошу!" — каже,
Всі по грошу і дали.
"Іди ж,— кажуть,— враже!"

Але циган на коня:
"Спасибі вам, люди!

Тогді піду по воді,
Коли зима буде!"

ЦИГАНСЬКИЙ ХРЕСТ

Стоїть циган на ніігу,
Мужик проїжджає.
"Чи не хочеш ти хреста?" —
Мужика питає.

"Чом не хочу?" — каже той,
"То дай десять грошей,
Будеш такий мати хрест
Хороший-хороший!"

Дав десятничка мужик,
А циган на штуки:
Гугуп наознак у сніг
І розкинув руки.

І легенько устає,
Устав та й регоче.
"Ото,— каже,— тобі хрест,
На снігу, панотче!"

ЦИГАН-ПАСІЧНИК

Раз багаті хазяї
Цигана приймали
І тут йому, на біду,
Щільник меду дали.

Розсмакував бісів син
То все, було, ходить,

Стане, шельма, під вшікном
Та й "меду" заводить.

Що не гнали хазяї —
Ніяк відігнати,
Ото його до джмелів
Здумали післати.

Питається сам хазяй:
"Хочеш меду, враже?"
"Чом не хочу, тату мій,
Хочу", — циган каже.

"То возьми ж собі дупло
З медом і пчолами".
Циган його ухватив
Руками й ногами.

"А де ж, тату, то дупло?.."
"Отам серед ліса!
Гляди ж, мухи не дровичи
Та не згадуй біса!"

Побіг циган, такий рад,
Що мед буде їсти.
Серед лісу стоїть дуб —
Давай по нім лізти.

Прилізає до дупла,
Моститься, небора,
А в дуплі джмелі-джмелі
Гудуть, аж говорять.

Тільки руку до дупла —
Вони й забришніли
І, як чорнеє рядно,
Цигана обсіли.

І шпигнув його їден.
"Господь,— каже,— з вами!"
Шпигнув другий. "Та піди ж
До божої мами!"

Далі кілька вже ураз
Цигана кусає.
"Та ідіть-бо до святих!" —
Циган промовляє.

Далі видить неборак,
Що вже й пухне губа.
"Тепер,— каже,— к чорту йдіть!"
Та шелеп із дуба!

ХОЛОДНО

Сидить голий циганчук,
Аж мало не плаче,
"Тату,— каже,— холодно!
Зуб до зуба скаче".

А той йому поясок:
"Та на! Не журися!
Коли тобі холодно,
То підпережися".

ЦИГАНСЬКИЙ НАЙМИТ

Оддавав у наймити
Циган свого сина.
"Та він,— каже,— буде в вас
Предобра дитина!..

А як коли зноровить
Та їсти не схоче —
Не жалуйте, прошу вас,
Нагаєм, панотче!

Та все йому говоріть:
"А їж-таки, враже!"
А робити — чорт із ним! —
Не силуйте!" — каже.

ДУДКА

Сидить бідне циганя,
Попхенькує стиха.
А сопляк йому під носом
Аж замерз, до лиха,

А другеє циганя
Біду потішає:
"Ото,— каже,— наш Роман
Яку дудку має!"

ЦИГАНСЬКА СМЕРТЬ

Розказував циган раз
За смерть свого сина:
"Щеніхто так не вмирав,
Як моя дитина.

Тільки-то вже смерть прийшла,
А він на всю хату:
"Люльки, люльки! — закричав.-
Люльки,— каже,— тату!"

Приніс йому таки сам,
А синок, небога,
Тільки раз собі пакнув
Та й пішов до бога!"

ВАРЕНА СОКИРА

Прийшов москаль на постій,
Заглядає в очі:
"Свари, бабка, што-нибудь!"
А бабка не хоче.

"Нема!" — каже. — "Как не быть?"
"А нема нічого!"
"Та ну, бабка, не шути!"
"Та нема ж, їй-богу!"

"Так и нет суда на нет!..
А тапор имееш?"
"Та сокира десь була!"
"А вады нагрееш?"

"Та нагрію; що ж з води?"
"Ничаво, паладим,
Лиш бы тапор та вада,
Что-нибудь да сладим!"

Горить вогонь у печі,
Окріп закипає,

Москаль бере у окріп
Сокиру кидає.

"Теперь, бабка, если б так
Хоть крупы немного...
Энто было б знаешь что?
Ану-ка, ей-богу!"

Гішла баба до сіней,
Пригорщу приносить,
Але москаль, бісів син,
Сальця іще просить.

Внесла баба і сальця,
А далі до юшки
Підкинула і сама
Солі та петрушки.

І все її на умі
Варена сокира,
А сокиру вже давно
Витягнув псявіра.

Укипіло — їв москаль,
Баба помагала,
Москаль ранець натягав,
Баба доїдала.

Москаль ранець натягнув
Та й пішов, псявіра,
Баба ж сидить та хвалить,
Що добра сокира.

СВІЧКА

Купив свічку раз купець,
Подає другому
Та й говорить з-за плечей:
"Сергею святому".
А наш собі не дочув —
Подає другому
Та й говорить з-за плечей?
"Андрею святому".
Пішла свічка по руках,
А той поглядає.
Ото староста вперед
З нею наступає.
До Андрея просто йде,
А той не звинеться:
Поміж люди наперед
Собакою рветься!
"Да какому,— закричав,-
Лепіш дуралєю?
Не ентому, гаварят!
Гаварят, Сергею!"
19 июня

СКАЧИ, МИКАЛАЙ! [27]

Видить москаль коня в полі.
Красти замишляє,
З-за пазухи Миколая
Свого витягає.

Давай йому примовляти:
"Микола-утеха!
Да памаги украсть лошадь —
Верхом будешь ехать".

Помолився, повзе полем,
Де шкапа стояла...
Але якось збіглись люди,
Москаля нагнали.

Тогді москаль Миколая
На шнурочок в'яже,
Волоче його іззаду
Та й до нього каже:

"Насил тебя, как добраво.
Теперь — черт с табою!
Не помог мне верхом ехать —
Так скачи за мною!"
20 июня

ВАРВАРА

Перепродав раз маляр
Усе серед Бару [28]
І на продаж тільки мав
Їдную Варвару.

Аж приходить наш мужик,
Шапку поправляє.
"Чи є у вас Миколай?" —
Маляра питає.

"Нету, братец,— каже той,-
Тільки зараз буде".
Та Варвару живо зняв
Та й до халабуди.

І кісткою раз мазнув —
І чаша закрилась,
Мазнув іще кілька раз —
І митра вродилась.

Мазнув ще раз — і обруч
Обвів наокола
І бігцем до мужика:
"Вот тебе Микола".

Але мужик собі став,
Під боки узявся,
Як поглянув на лице —
Так і засміявся.

"Що Микола, то Микола!
Правдива Микола!..
Щоби тобі волосок!..
Вся борода гола!"

"Нешто хочеш барады?
И барада буде!"
І з Варварою мерщій
Знов до халабуди.

Впбірає, кругом глип —
Мужика й ні пари!
А тут баба, як на злість,
Питає Варвари.

Прокляв маляр мужика
І бабу, до лиха;
Ставить образ на стілець
Та й промовив стиха:

"Не требуй он барады,
Энтакая харя! —
И еще бы была раз
С Миколы Варвара".

CZY TYM KONIEM

Сидить москаль на стільці,
Аж куриться, бреше,
А ляхва кругом стоїть,
Тільки вогню креше.
"Вот,— прибріхує москаль,-
Раз была потеха:
В адни сутки пятьсот вёрст
Я верхом проехал..."
"Ale to nie moze być!" —
Якийсь обізвався.-
"Как не может?.. Нешто лгу? —
Москаль обізвався.-
Да знаете ль, что в Москве
Адин мне не верил,
Так за это я ему
Рожу перемерил".
Тогді ляшок позадгузь:
"A powiedz ranie, panie,
Czy tym koniem jechal pan,
Ze stoje na stani?"
"Этим самым!" А ляшок:
"Niech ze pan przebacze,
Bo ten kon nie to pieć set,
A tysiac przeskacze!"

ЧИ ТИМ КОНЕМ

Сидить москаль на стільці,
Аж куриться, бреше,
А ляхва кругом стоїть,
Тільки вогню креше.
"От,— прибріхує москаль,-
Раз була потіха:
В одні сутки п'ятсот верст
Я верхом проїхав".
"Та куди вам п'ятсот верст?" —
Ляшок обізвався.
"Так не вірите, чи що? —
Москаль запитався.-
Та знаєте, що в Москві
Один не повірив,
Так я йому кулаком
Морду перемірив?.."
Тоді ляшок позадгузь.
"Скажіть,— каже,— пане,
Чи тим конем їхав пан,
Що стоїть на стані?"
"Этим самым!" А ляшок:
"Так було й казати,
Бо тим можна не п'ятсот —
Тисячу ввігнати".

ЗАПОРОЖЦІ У СЕНАТІ

Раз московські сенатори
Змовились мовчати,
Щоби нашим запорожцям
Відвіту не дати.

Ото входять запорожцу
Москалів вітають;

А ті сидять бовванами,
Не відповідають.

Запорожці ідуть ближче,
Стали коло стола.
А ті сидять, як сиділи,
Жаден ані слова.

Тогди старий запорожець
До своїх озвався:
"Чи не в пустку, мої діти,
Я з вами забрався?"

"В пустку! В пустку!" — закричали,
"То що ж, мої діти?
Коли в пустку ми забрались,
То можна й ... !"

"А запевне, дядьку, можна!"
Гримнули по разу
Та й пішли до дому ждати
Другого указу.

КОШОВИЙ У ЦАРИЦІ

Прибуває кошовий
В північну столицю
Та й іде собі у двір
Вітати дарицю.

Але тільки на поріг —
Зачепився зразу
І в палац! — трах-тарах! —
Розчерепив вазу.

І якби на москаля —
Згинув би до лиха,
А наш собі кошовий
Лиш промовив стиха:

"Таку-то вже наш козак,
Знать, натуру має:
Чого тільки не вкраде —
То так розбиває!"

РИБКА-С

Раз полковник москаля
Кличе у палатку:
Посилає до села,
Тикає десятку.

Та й і каже, щоб приніс
Хліба зо три скиби
Та ще масла, коли є,
А як буде — й риби.

Пішов москаль на село,
В'юном завинувся,
Всього йому накупив.
Назад повернувся.

"Что ж,— питається,— купил?"
"Купил, благородье!"
"А что,— каже,— заплатил?"
"Кругло, благородье:

Пять за масло, три — за хлеб,
А грош — это рыбка-с..."

"А еще где адин грош?"
"Да грош — это рыбка-с".

"Да ты девять заплатил!"
"Точно сащитали-с!"
"А еще где адин грош?"
"Да за рыбку взяли-с!"

"Да ты грош адин украл,
Хамаво атродье!"
"Точно, барин, что украл...
Украл, благородье!"

"Что ж ты прямо не сказал?
Энтакое рыло!"
"Да я прямо бы сказал,
Спросить только было".

НА ВАДАПОЙ!

У полковника москаль
Заглянув індика,
Пійняв його на гачок
Та й тягне до лиха.

А полковник реготать,
Аж мало не ляже:
"Куда ево ты ведешь?"
"На вадапой!" — каже.

А той йому із вікна
Махає рукою:
"Ну, аставь его, аставь!
Я и сам напою".

"Слушаю-с!" — кричить москаль,
Пускає індика
І направо, кругом, марш! —
І здимів до лиха.

ЗАГАДКА

Забагає німець рака,
Не вміє назвати,
Закликає хрестьянина,
Давай мудрувати:
"Вгадай,— каже,— что мой хочет?"
-"Та ні, не вгадаю!"
"Нога многа, уса долга!
Знаєшь?.." — "Ні! Не знаю!"
"Как не знаєшь?.. Сам он малый,
Кафтан его разный,
Как не сварен — кафтан черный,
А как сварен — красный...
Теперь,— каже,— угадаєшь?"
"Та ні! Не попаду!"
"Как не знаєшь?.. Шейка шлеп-шлеп,
А перед иззаду..."
"Чи не рака?" — "Рака, рака!"
"Бодай же вас, пане!
Найшли ж і ви в наших раків
Німецькі каптани!"

PROSIE SIE.

Розгулявся вражий німець,
Давай пиво пити.
Далі хоче на похмілля
Клаповуху вбити.

Не вважає, що й поросна...
"Zabic,— каже,— Jane!"
Той і каже: "Szkoda zabic,
Bo prosie sie, panie!"

Але німець підхопився,
Надувся, як рябець.
"Co to,— каже,— ze sie prosie?
Zeby plakal, zabic!"

Не питає, що й поросна...
"Бий,— каже,— Іване!"
Той і каже: "Шкода бити,
Пороситься, пане!"

Але німець підхопився,
Як несамовитий.
"Що то,— каже,— що проситься?
Щоб плакала — вбити!"

WODY!

Одягнувся німець паном,
Та грошей не має.
Ходить, бідний, по Варшаві
З голоду вмливає.

Ходить, свище... Далі чує —
Десь музики грають,
Німець ближче, поглядає —
Аж пани гуляють.

"Зайду,— каже,— поживлюся!"
Входить до покою;

Але тільки бідний німець
За поріг ногою —

Його в танець і втягнули...
Що робити з горя?
Хоч голоден, як собака,
Танцює, небора.

Протанцював разів кілька —
Нема відпочинку:
То та піде німця просить,
То та на годинку...

І знемігся бідний німець,
Підкосились ноги;
Та як раптом повернувся —
Гу-гуп до підлоги!

Засміялись пані зразу,
Разом заплескали,
Далі бачать, що не жарти,
"Wody!" — закричали,

Але німець із підлоги:
"Nie trzeba! Nie trzeba!
Nie trzeba mnie,— каже,— wody,
A kawalek chleba!" [29]

ЧИЙ ТО СОБАЧКА?

Іде козак понад Буг,
Чумак попасає;
Коло нього песеня
На сонці куняє.

"А чиє то,— запитав, —
Песеня, чумаче?"
"А чиє ж? — говорить той.-
Звісно, що собаче!"

Іде козак понад Случ,
Німець попасає;
Коло нього песеня
На сонці куняє.

"А чиє то песеня?" —
Питає дурного.
"Моє!" — каже. А козак:
"Зроби й нам такого!"
22 юня

КОЗАК І КОРОЛЬ

Став багатий колись пан
Короля благати,
Щоб король йому зволив
Воеводство дати.

А король йому й сказав:
"Відгадай три штуки,
Відгадаєш — тогди на!
А як ні — на муки!

Перша штука: скільки зір
В небі серед літа?
Друга штука: покажи
Середину світа!

Третя штука: угадай,
Що думати буду?
І от тобі цілий рік
Для твого розсуду!"

Відійшов багач назад,
Та так йому нудно!..
Не вгадати — так біда,
А вгадати трудно!

Сидить, плаче, неборак,
Козак проїжджає...
"Чого плачете ви так?" —
Старого питає.

Той і каже: так і так!..
"Не журіться, діду!
Коли так, то я за вас
На відвіт поїду!"

І палицю в руки взяв,
В кожух одягнувся,
Чорні вуса підбілив,
В чоботи узувся.

І чимдуж до короля.
Король оглядає.
"А що, пане, скільки зір?" —
З міною питає.

А той поли закотив,
Чи як довелося.
"Скільки,— каже,— в небі зір,
Скільки тут волосся".

Задумався сам король
Від сього вщвіту.
"Ану,— каже,— покажи
Середину світу!"

А той палицю підняв,
Може, з піваршина
Та в підлогу нею гуп:
"Отут середина!"

Почухався наш король,
Ще раз поглядає.
"Що ж я думаю тепер?" —
Козака питає.

"Думаєте, що я пан!"
"Або що за річі?"
"То за річі, що не пан,
А козак із Січі!"

Засміявся наш король,
Подарував тому,
А козака відіслав
В золоті додому!

ПОРОШКИ

Заслаб мужик на живіт,
А дідич — лічити!
Дає йому порошки
Та й каже зажити.

А той щоби порошки
Випити з водою,

Нюхнув тільки разів п'ять
Та й сидить совою.

Пересидів цілий день —
Як рукою знялось.
Рано дідич запитав:
"А як тобі спалось?"

"А спалося, пане мій,
Спасибі вам, пане!"
"А порошки всі зажив?"
"Всі винюхав, пане!"

"Подякуй же,— каже, пан,-
Дідуневі своєму!"
А сам тільки посвистав
Та й пішов додому.

ЛЬОДИ

Закликає пан на бал
Чумака старого.
Попоїв собі чумак
За столом усього
І льодами теє все
Смачно заїдає.
"Чи смачнее тобі се?" —
Пан його питає.
"Смачне, пане! — каже той,-
Саме як то часом
Восени буває борщ
З квасолею разом".

ЧЕРЕВИКИ

У неділю мужика
Пані закликає
І на ярмарок його
З просом посилає.

"Jedz-ze,— каже,— serce moj,
Sprzedaj miarke prosa,
A co bgdzie, za to kup
Trzewiki, bo-m bosa!" [30]

От поїхав наш мужик,
Назад повертає.
"Co z, sprzedales, serce moj?" — [31]
Та його питає.

"Та продати то продав,-
Каже,— мірку проса,
А черевик — що питав
Все нема "бомбоса"!"

РЯТУЙ, БРАТЕ!

Під повстання два ляшки
На корчмі гуляють,
Цілюються, як брати,
Приязнь запивають.
Ото собі й запили
І поцілувались,
Але тільки москалі
В корчму увігнались —
Один циб через вікно,
Другого схопили.
Сей, бідняка, і кричить:
"Ratuj, bracie mly!" [32]

А той собі до ліска
Скільки сили дує,
Тільки крикнув сьому раз:
"Niech cie Bog ratuje!" [33]

КОЗАЦЬКІ КСЬОНДЗИ

Раз Хмельницький заявив
По військові свому,
Що хто пана приведе —
Дасть по золотому;

А хто ксьондза — тому три
Обіцявся дати!..
Пішли наші козаки,
Давай мудрувати.

Тільки пана де діпнуть,
Виголять чуприну
Та й і кажуть: "Пам'ятай!
Гляди, бісів сину,

Як часами тебе наш
Спитає Хмельницький,
То ти, шельмо, говори,
Що ксьондз католицький".

То, бувало, приведуть...
"А хто ти?" — питає.
"А ксьондз!" — каже; то й козак
Плату забирає.

І такого ж тих ксьондзів
За тиждень прибуло,

Що і в Римі стільки їх,
Майбути, не було!

СМЕРТЬ КОЗАКА

Край Варшави два стовпи,
На стовпах дилина,
Під стовпами молодий
Козак з Чигирина.

І найстаршії пани
Смерть йому читають.
Прочитали — і кати
Мотуз натягають.

Але козак подививсь
На ляхву превражу,
Каже: "Стійте-но, пани,
Я щось вам іскажу!"

Ослабили мотузок,
Ляхи поступили,
А козак і каже їм:
"А то, пани милі,

Ви високо не кажіть
Мене підіймати,
Буде лучче вам мене
В спину цілувати!"

KURACJA OD OCZU [34]

Десь там у кляшторі
За часу їдного

Сповідав законник
Ляшка молодого.

Ляшок признається,
Що звів раз дівчину.
Законник питає:
"A kiedy z to, synu?" [35]

Той йому і каже:
"Raz,— каже,— w gaiku
Przy szumie strumika,
Przy pieniu slowika...

Przy swiecie ksiazysa..." [36]
А той, бідний, слухав,
Далі ухватився
Руками за вуха.

"Nie mow,— каже,— nie mow,
Nie mow, ja cig prosze,
Bo ty uzyl, serce,
Diabelskich roskoszy!"

"To mnie, moj ksiezuniu,
Doktor perswadowal,
Zebym tak sie sobie
Od oczu kurowal!" [37]

А законник бідний
Тільки облизався...
Далі: "Nie wierz, serce,
Nie wierz,— обізвався.-

Bo gdyby to pomoc
Była od tej kury,
I ja bym już widział
Dawno przez te mury!" [38]

PRZYWITANIE [39]

Захтіли брацішки
Біскупа вітати
Та й кажуть їдному
Привіт написати.

Але той, сірома,
Хоч бери на муки,
І пюра не вміє
Узяти у руки.

І ходить, сумує,
Не вип'є, не ляже,
Аж їден брацішок
Раз до нього й каже:

"Чого так сумуєш?
Не журися, брате!
Як приїде біскуп —
Мені давай знати!"

Приїжджає біскуп,
Брацішок до того;
А той, як на збитки,
Не писав нічого.

"Zmiiuj sie, moj bracie!
Bo cie pan Bog skarze!" [40]

А той тільки чарку.

"Wszystko bedzie! — каже.-

Ty staniesz do mowy,
Ja siade w zaciszku,
Co ja bede mowic,
I ty mow, braciszku!" [41]

Стає той до мови,
А той заховався.
Коли чує — шелеп
В костьолі піднявся.

Та й питає того:
"A juz,— каже,— przyszedl?" [42]
А той до біскупа:
"A juz,— каже,— przyszedl?"

Той, бідняка, з серцем,
І жалем, і сміхом:
"Cicho!", [43] — йому каже,
А той собі: "Cicho!"

Той тогді озвався:
"Jaki ze ty duren!" [44]
А той до біскупа:
"Jaki ze ty duren!"

RZEPA [45]

Їден іде мазур
По сім боці річки.
Другий, глухий, мазур —
По тім боці річки.

Сей того питає:

"Jak sie masz, moj mily?" [46]

А той йому каже:

"Do rzepy chodzitem!" [47]

Сей знову питає:

"Jak tarn zona, dzieci?" [48]

Той своє провадить:

"Swinia zjadla, przeci!" [49]

Сей йому і каже:

"Pocaluj psa w galy!" [50]

А той йому каже:

"I ja to myslalem!" [51]

25 июня

KULBACZKA [52]

Надибає дівку ксьондз

Під вечірню пору.

Бере її у мішок,

Несе до кляштору.

Але прелат зупинив.

"Co to,— каже,— bracie?" [53]

"A kulbaczka,— каже той,-

Szanowny prelacie!"

"A pojechac mozna, mnie?"

"A czemu z nie mozna?"

"Nies ze do mnie, bracie moj,

Nies, duszo pobozna" [54]

25 июня

ДИВНИЙ БИК

Бачить мужик у жидка
Невеличкогo бичка
Під шклом в образочку,
А цікавий був мужик.
"Що то,— каже,— в вас за бик
Висить на кілочку?"

"А то,— каже,— вір не вір,
А на світі є сім гір
Без зими і літа.
Там трава висока є,
І там бик такий жиє
Від початку світа.

І той бик собі за день
Всю траву таку упень
На горі спасає.
А вночі — то божа річ —
Вся трава йому за ніч
Знову виростає".

"Де вам, Мошку, такий бик? —
Обзивається мужик —
Трудно віру дати!
Він давно би по сей час
Міг не тільки, кажу, вас,
А й світ заваляти!"

ТУРКИ І КОЗАК

Перебрався наш козак
Якось за границю

Та й, на лихо, завернув
В турецьку каплицю.

Протиснувся наперед,
Роздивився всюди.
Хоче вийти — та біда:
Стиснулися люди.

А перед тим неборак
Із'їв якось сала.
І тут його, на біду,
С... розібрала.

Терпів, бідний, доки міг,
Аж піт з нього лився.
Далі — тарах, неборак,
В штани вгатилився.

Замовчали всі попи
Турки закричали
І над бідним козаком
Палаші підняли.

Але козак — не промах,
Вдарився у груди.
"Ваш великий,— каже,— бог!
Послухайте, люди!

Як турецький сильний бог —
Так правду говорю,
Що вже рік тому, як я
Не йшов до надвору.

І де вже я не ходив,
Де вже не молився,
Але, видно, жоден бог
Не змилюсердився.

Ото тільки їден ваш
Перед цілим людом
Живо й раптом показав
Святе своє чудо!"

Заплескали всі попи,
Турки закричали
І заклепані штани
З козака ізняли

І повішали якраз
Посеред капліці,
А козака провели
З грішми до границі.
29 юня

ТУРОК І МУЖИК

Нагнав турок мужика,
Хоче його взяти;
Бща тільки, нема чим
Рук йому зв'язати.

Ото й кличе він його.
"А ходи-но!" — каже.
А той собі на умі:
"Знаю тебе, враже",

І схилюся у траві,
В небо поглядає,
"Боюсь,— каже,— пане мій!
Бо шуляк літає!"

"Та не бійся,— каже той,-
Надери лиш лика,
То ми того шульгара
Зв'яжемо до лиха!"

А той усе на умі
Свою думку має.
"Боюсь,— каже,— пане мій!
Бо шуляк літає!"

"То я ж,— каже,— піду сам
Та надеру лика!"
Злазить турок із коня
Та й іде до лиха.

Тогди мужик із трави
Піднявся поволі,
Скочив живо на коня
Та й шмалить по полі!..

"Шульгар! Шульгар! Стережись!" —
По лісі загуло.
"Матері твоїй шульгар!" —
З поля відвійнуло.

АХМЕТ III [55] І ЗАПОРОЖЦІ

В літо тисяча шістсоте, —
В літо теє боже,

Прийшла грамота Ахмета
В наше Запорожжя:

"Я, султан, син Магомета, [56]
Внук бога їдного,
Брат місяця-перекроя
І сонця самого,

Лицар сильний і могучий,
Краль над королями,
Воевода всього світу
І цар над царями,

Цар столиці Цареграду
І цар Македону,
Греків, сербів, молдаванів
І цар Вавілону,

Цар Подолі, і Галича,
І славного Криму,
Цар Єгипту, і Ораби,
І цар Русалиму,

Сторож гробу в Русалимі
І вашого бога.
Християн усіх на світі
Смуток і підмога,-

Кажу вам, усім козакам,
Мені передатись,
А як ні — добра від мене
Вам не сподіватись!"

Того ж літа запорожці
Грамоту читали
І до вражого Ахмета
От що написали:

"Ти, султане, чортів сину,
Люципера [57] брате,
Внуку гаспида самого
І чорте рогатий!

Стравнику ти цареградський,
Пивнику макдонський,
Свині грецька й молдаванська,
Ковалю вавлонський!

Кате сербів і Подолі,
Папуго ти кримська,
Єгипетський ти свинарю,
Сово русалимська!

Ти — погана свинячая
Морда, не підмога,
І дурень ти, а не сторож
У нашого бога.

Не годен ти нас, козаків,
І десь цілувати,
А не то щоб Запорожжя
Під собою мати!

Ми землею і водою
Будем воюватись,
І тебе нам, бісів сину,
Нічого боятись!

Так тобі ми відвічаєм,
А року не знаєм,
Бо ми ваших календарів
В Січі не тримаєм.

Місяць наш тепер на небі,
День той самий, що у вас;
За сим словом, вражі турки,
Поцілуйте в ... нас!"

НАЩО БОГ СОТВОРИВ?

"Нащо тебе, козака,
Господь на світ сотворив?"
"Щоб любив я мужика,
Щоби пана його бив!"

"Нащо ж тебе, мужика,
Господь на світ сотворив?"
"Щоб неславив козака,
Щоби панщину робив!"

ТУРЕЦЬКА КАРА

Взяли турки козака,
На смерть засудили,
Межи ноги йому кіл
Довгий заложили
Та й довбнею і женуть,
А той тільки каже:
"Та бий рівно, коли б'єш,
Не милися, враже!"
13 окт[ября]

ПИЛИПОН

Як то за все хапаються
Тії пилипони,
То й поправляв їден, кажуть,
У церкві ікони.
От поправив, що там було,
До попа вертає.
"Що ж, ти,— каже,— все поправив?" —
Піп його питає.
"Да все, батька! У Варвары
Башмак доработал,
Богоматери на лоне
Младенца сработал.
А чтоб батька мне маленько
На водку прибавил,
То я сзади уж и духу
Три перья приставил!"
14 окт[ября]

ХРАБРИЙ ЛЯХ

Здибалоя два ляшки.
Їден і хвалився,
Як недавно на війні
З козаками бився.

"Juz to,— каже,— dtugo mnie
Nie zapomna wrogu,
Bo psiawiaram moze stu
Odrabatem nogi!"

"Co to nogi? — каже той.-
Glowy rabac bylo!"

"I ja chcialem, bracie moj.
Ale glow nie bylo"

Каже: "Знатимуть мене
Козацькі пороги,
Бо я з сотні козаків
Поодтинав ноги".
"Що то ноги? — каже той,-
Голови їм було!"
"І я то хтів, брате мій,
Та голов не було".

ГОСПОДЬ ДАВ

Пішов козак молодий
В далеку дорогу,
Кинув жінку молоду
І хату убогу.

Аж вертає за сім літ,
Хату оглядає,
Дивується сам собі —
Хати не пізнає.

Його хата — як вінок,
Новенька, біленька...
"А звідки то,— запитав,-
Голубко сивенька?"

"А то,— каже,— господь дав
За твою дорогу!"
Козак шапку підійняв.
"Слава ж,— каже,— богу!"

Входить в хату — скрізь лавки
І столи хороші,
А на столах і лавках
Валяються гроші.

Глянув козак навкруги,
Жінку обіймає,
Поцілував кілька раз.
"Звідки ж то?" — питає,

"І то,— каже,— господь дав
За твою дорогу..."
Козак хрест святий поклав.
"Слава ж,— каже,— богу!"

Коли гляне у куток —
Аж дітей копиця...
"А то звідки?" — "Господь дав!" —
Каже молодиця.

А той носом покрутив.
"Добрий,— каже,— тато!..
Але,— адже,— на сей раз
Порався багато!.."

БАРАН

Набілив жид мідяків,
І тільки смеркає —
Все то бідним мужикам
За срібло спускає.
А сам-то він був купець
І торгував м'ясом,
То, бувало, що не крав,

То купував часом.
Ото колись уночі,
Тільки що ліг спати,
Хтось стукає у вікно,
Проситься до хати.
"Хто?" — питається жидок,
"Я,— каже,— пустіте!
Може, треба барана?
Барана купіте!"
Пустив його у корчму,
А той мішок з себе.
"От вам,— каже,— і баран.
Купіть, коли треба!"
"А що хочеш?" — "Три копи!"
Жид мацнув руками,
За барана заплатив
Трьома копійками.
Сам не світить, бісів син,
А той не говорить,
Навпомацки і бредуть
З мішком до комори.
А комора у купця
Була і крамниця,
А часами заодно
Була і різниця.
Упустили барана,
Мужика не стало,
Чи спав купець, чи не спав,
Але вже світало.
Купець живо захопив
Всі свої прибори.
Живо капці — та й бігцем
Біжить до комори.
Але тільки одчинив —
Ахнув неборака:

Йому замість барана
Скочила собака.
І пропав його баран,
Але й того мало:
Із комори з бараном
І м'яса не стало.

РОЗМОВА

Прибув Мошко із Варшави
Та й людей дурив,
Що ніби він у столиці
З крулем говорив.

"А як же ви говорили?" —
Якийсь запитав.
"О, ми славно говорили,-
Мошко відвічав.-

Я казав усе крулеві:
"Ура" та "ура!",
А воно мені казало:
"Дурак" та "дурак!"

НАДГОРОДА

Раз топився грубий лях,
Став репетувати;
Мужик один і побіг
Пана рятувати.

За чуприну ухватив,
З води витягає,

Пан дякує мужику,
Грошей добуває...

Аж надходить другий лях.
"Co to?" — запитався.
"Taż wyciagnal z wody mnie!" —
Грубий обіззався.

"O, widzialem,— каже той,-
Widzialem, jedyny,
Jak on ciebie, bracie moj,
Ciagnal za czupryne!"

"Za czupryng? Czy z to tak?"
"Za czupryne, miiy!"
"O psia wiara z! — крикнув той
Ізі всеї сили,-

Sto nahajow za to psu!";
І що ж? Протягнули
І сто йому нагаїв
За добро креснули.

Аж надходить другий лях,
"Що то?" — запитався.
"Та ж витягнув із води",-
Грубий обіззався.
"Та лучче б ти утонув
В лихую годину,
А то хлоп тебе тягнув,
Як пса, за чуприну..."
"За чуприну? Чи ж то так?"
"За чуприну, милий!"

"О псявіра ж,— крикнув той
Із всієї сили,-
Сто нагаїв за то псу!"

ПЕЧЕНА ГУСКА

Ходить німець по корчмі,
Випив собі чарку.
"Czy pieczone gesie masz?" —
Питає шинкарку.
"Та є, пане! — каже та.-
Є порядна пара.
"A czy drogo bedzie sztuk?"
"Та ні, півталяра".
"A czy bedzie chled i sos?"
"Таже буде, пане!"
"A nie placa za to juz?"
"Та не платять, пане!"
"To wiesz,— каже,— serce, co?
Gesie mnie nie trzeba,
A podawaj lepiej mnie
Lecz sosu ta chlieba!"

Ходить німець по корчмі
Випив собі чарку.
"Чи печена гуска є?" —
Питає шинкарку.
"Та є, пане! — каже та.-
Є порядна пара!"
"Чи дорого ж буде штука?"
"Та ні! Півталяра".
"А чи буде юшка й хліб?"
"Таже буде, пане!"
"А не платять вам за то?"

"Та не платять, пане!"
"А то знаєш, серце, що?
Не тра мені гуски,
Лучче,— каже,— хліба дай
Та до хліба юшки!"

ГОСПОДАР ХАТИ

Мужик лиха наробив,
А жінки боявся;
Сюди-туди по кутках —
Та й під піл сховався,

Та лопатою під піл:
"А виліжай, враже!"
А той далі у куток
Та й до неї каже:

"Геть, погана сатано!
Геть, бісова мати!
Тепер мене не займай,
Я господар хати!"
17 окт[ября]

НІ ЗЛЕ, НІ ДОБРЕ

"Здоров, брате!" — "А здоров!"
"Що ж ти так змінився?"
"А не диво, брате мій?
Бо я оженився!"
"Слава богу!" — каже той,
"Ні не слава богу:
Моя жінка і бридка,
І крива на ногу".

"То зле, брате!" — каже той.
"Ба ні, не зле, брате!
Бо за нею я, як чорт,
Зробився багатий:
Славну хату збудував,
Ходив у дорогу..."
"Слава ж богу!" — каже той,
"Ні, не слава богу.
Воли згинули в Криму.
Додому вернувся —
Аж тут хата у вогні,
І хати позбувся..."
"То зле!" — каже. "Ні, не зле!
Як хата горіла,
То і жінка там моя
В вогні околіла".

НІ, КАЖЕ

Раз набожний архирей
Гумена питає:
"Чи то в тебе всі черці
Кожний дівку має?"

"Ні,— той каже,— у моїх
Сього не бувало,
Бо для моїх,— каже,— всіх
По дівчині мало".
18 окт[ября]

КРАМНАЯ СОРОЧКА

Підсунувся парубчак
Під панську дочку

Та й од неї і достав
Крамную сорочку.
Але тільки натягнув,
Та й скинув, до лиха.
Ото панна його раз
І питає стиха:
"А крамная,— каже,— де?"
"Та крамна ледащо!"
"Чого?" — каже. "Бо в крамній
Чухатись нема в що!"

СЛАВНАЯ КОНИНА

Сидить мале циганя,
Коня виїжджає,
А старий його й коня
Нагайкою крає.

Заплакало циганя,
Лягло на коневі...
А той тогді до купця
Та й каже купцеві:

"Та купуй уже, купуй,
Славная конина!
Чи ж не бачиш, як по ній
Сплакалась дитина?"
18 окт[ября]

ЦИГАН НА СПОВІДІ

Раз задумав циганчук
Гріхи сповідати.

Іде просто до попа
Приходить до хати.

Оглядає — ні попа,
Ні слуги бог має,
А в горосі, у печі,
Сало закипає.

Циган сало із горшка,
Живо із пекарні,
Через цвинтар позадгузь
Та й до паламарні.

В паламарні, як на гріх,-
Шапка на кілочку;
Він і шапку потягнув,
Сховав у куточку

Та й тогді вже до попа
Гріхи сповідати.
Ото піп йому дає
Хреста щлувати.

Поцілував циганчук,
Піп його питає,
А той йому всі гріхи
І оповщає:

"Та й сьогодні,— каже,— я
Нагрішив потроху:
Ранком вигнав я свиню
З чужого гороху.

А у церкві шапку зняв!.." —
Говорить несміло.
А піп йому: "То не гріх!
То добрее діло!"

Добре-добре, нехай так,
По "Буди господнє".
Піп до шапки — але ба!
І місце холодне...

Піп — додому, до горшка,
Де кипіло сало,
І там йому лиш горох,
А сала не стало.

І промовив старий піп:
"Оже ж признавався!
А я, старий та дурний,
І не догадався!"
20 окт[ября]

СМІХ

Наробились мужики,
Разом полягали,
Позіхнули кілька раз
Та й позасипали.

Але їден чи здурів,
Чи чорт його знає,
За сокиру ухопив,
Стиха підіймає,-

Хвать їдного по карку!
Голова відпала;
А той голову за чуб,
Та й із нею драла!

І забіг межі корчі,
Голову ховає
Та й сам собі, неборак,
Стиха промовляє:

"То ж то,— каже,— я сміху
Буду з нього мати,
Як устане та почне
Голови шукати!"
20 окт[ября]

ВЕРСТВА

Шлях широкий стовповий,
Сонце припікає,
Чумак їде на волах
Тай собі дрімає.
А воли пішли, пішли
Та й на траву збились.
Далі раптом за верству
Віссю зачепились.
Кинувсь зопалу чумак,
Воли повертає.
"О бісова ж твоя мати,-
З серцем промовляє,-
Чи здуріли москалі,
Чи місця не мали?
На самісіньком шляху
Палі повбивали!"

ВІТЕР І КОЛЬКА

Зайшов козак до корчми,
Руки потирає:
"О, мороз же то, мороз!" —
З сердем промовляє,

А жидок: "Кахи-кахи!"
Кашляє в макітру
Та й говорить: "Що мороз?
Якби то ще вітру!"

А козак собі на вус:
"Постривай же, враже!
Чи ж не кашель у жидка?"
"Таже кашель!" — каже.

"Що ж то,— каже,— кашель варт?
Кашель іще гойкий;
А якби-то,— каже,— так
Та до кашлю кольки!"

МОШКІВ ДАХ

Дах дірявий, дощ іде,
В корчму затікає.
"Покрив би ти, Мошку, дах!" —
Мужик промовляє.

А жид: "Гирсти? Крита дах?..
Та як його крити,
Коли тепер дощ іде,
То буде мочити..."

"Та хто каже, що тепер?"
"А коли ж, Іване?"
"Та покрив би хоч тогді,
Як дощ перестане..."

А жид: "Гирсти? Крити дах?..
Як дощу не буде?..
Та у мене тогді й так
Сухо буде всюди".

ТОРБИН БРАТ

Докучило підшивати
Подертії сита,
Пішов циган молотити
За торбину жита.

Пішов таки недалечко —
До свого сусіда...
От молотить та й молотить
Зрання до обіда.

Перекинув, може, з копу,
Хтів би й попоїсти,
Та господар, як на збитки,
Не дає і сісти.

То наймита з ним поставить,
А то сам молотить.
Потягає бідний циган,
Аж піт з нього котить.

Перекинув копи зо дві,
Ба вже і смеркає.

"Чи не годі з нас, панотче?" —
Сірома питає.

І господар спочив добре
Та й до нього каже:
"Помолотим іще трохи,
Заким сонце ляже".

Знов молотить бідний циган,
Аж піт з нього котить,
Виглядає поза хату,
Ба вже й місяць сходить.

Іскривився сіромаха,
Спину нагинає.
"Чи не годі з нас, панотче?"
"Або що?" — питає.

"Та щось,— каже,— не то світить
Край ваших віконців!"
"Як то,— каже,— не то світить?..
Та ж то братик сонців!"

Коли братик — так і братик,
Нічого чинити;
Мусив бідний циганюга
Всю ніч молотити.

На другий день той із хати,
А циган у хату.
"А, здоровенью, панотче!
Чи не можна б плату?"

"Можна,— каже,— чом не можна,
Як не дати плати?
Ходім,— каже,— до засіка,
Будем насипати".

Прийшов циган до засіка,
Торбу підставляє.
Пішов гарнець, пішов другий.
"Чи годі?" — питає.

"Насипайте іще",— каже,-
Сипле той і п'ятий.
Ба вже сипле і дев'ятий,
"Чи не годі, брате?"

"Ні, не годі!" Насипає
Цілу мірку жита.
Коли гляне — аж там торба
До мішка пришита.

І скривився пан господар,
Голову схиляє.
"Чи не годі із вас, куме?"
"Або що?" — питає.

"А щось,— каже,— ваша торба
Та підшита чорним..."
"Підшитая?.. Насипайте!..
Та ж то братик торбин!"